

บทที่ ๔

พรรคการเมืองภายหลังจากที่มีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๔

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วในข้อที่ ๓ จะเห็นได้ว่าภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ แล้วไม่นานนัก พรรคการเมืองพรรคแรกก็ได้เกิดขึ้น นั่นก็คือ "พรรคคณะราษฎร" ซึ่งประกอบด้วยผู้เข้าร่วมเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นส่วนใหญ่ พรรคนี้ได้เข้าบริหารประเทศเรื่อยมาจนกระทั่งถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง ค.ศ. ๒๔๘๔ พรรคการเมืองก็ได้เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ในขณะนั้นพรรคการเมืองเกิดขึ้นหลายพรรค เป็นต้นว่า พรรคสหชีพ พรรคประชาธิปไตย พรรคประชาชน ฯลฯ พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นทั้งสองระบอบนี้ได้จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญอย่างเกี่ยว ข้อง ไม่มีการออกกฎหมายขึ้นเป็นพิเศษโดยเฉพาะไม่ว่า หรืออีกนัยหนึ่งไม่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

ถ้าทบทวนเป็นแบบทั่วๆไปเกี่ยวกับพรรคการเมืองภายหลังจากที่มีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งจะได้แบ่งหัวข้อที่จะศึกษาออกเป็นดังนี้ ๑. พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๔ ๒. พรรคการเมืองที่สำคัญ ๓. การเลือกตั้งทั่วไปในปี ๒๕๐๐ ๔. เหตุการณ์ทางการเมืองภายหลังจากการเลือกตั้ง อาทิ เช่น การประกาศภาวะฉุกเฉิน การก่อตั้งพรรคสหภูมิ การแตกแยกกันระหว่างคณะรัฐประหาร กับคณะรัฐบาล การทำรัฐประหารรัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม การปฏิวัติเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ การเลือกตั้งพรรคการเมือง

๔.๑ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๔

ได้เคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองต่อสภาหลายครั้ง แต่ปรากฏว่าร่างพระราชบัญญัติทั้งห้าครั้งยังไม่ผ่านสภาผู้แทนราษฎร ครั้งสุดท้ายในปี ๒๔๘๓ สมาชิกสภา

ผู้แทนจำนวนหนึ่งได้ตกลงเข้าชื่อกับ เสนอร่างพระราชบัญญัติการปกครองเมืองเจ้าผู้ธำมเท ในโอกาสที่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้เข้ามาขออำนาจนั้นเมื่อปี ๒๔๓๕ เพื่อให้มีกฎหมายการปกครองเมืองขึ้น เพื่อความสมบูรณ์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และอนุรักษนิยมเป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพวิบุรณะในการตั้งพรรคการเมือง ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย" แต่ในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายพรรคการเมือง จึงควรตรากฎหมายขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลใดจะเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญได้โดยสมบูรณ์ อย่างไรก็ดี ความต่างฝ่ายรัฐบาลไม่เห็นด้วย โดยอ้างว่ารัฐธรรมนูญให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องตรากฎหมายพิเศษว่าด้วยพรรคการเมือง อันก็ย่อมสามารถจะตั้งพรรคได้ โดยเหตุนี้ร่างพระราชบัญญัติการปกครองเมืองก็เป็นอันต้องตกไปอีกครั้งหนึ่ง

ต่อมาภายหลังที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับจากการไปศึกษาต่างประเทศ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติการปกครองเมือง จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการปกครองเจ้าผู้ธำมเทและบรรพบุรุษ ภายใต้การอภิปรายกันเป็นเวลานานพอสมควร ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีมติรับหลักการโดยคะแนนเสียงข้างใหญ่ และได้ตั้งกรรมาธิการวิสามัญไปพิจารณาแล้วนำมาเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาในวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๔๔๔ สภาผู้แทนราษฎรก็ได้ลงมติให้ออกใช้เป็นกฎหมายได้^๒ สำหรับเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติการปกครองเมืองนั้น ปรากฏอยู่ในบันทึกหลักการและเหตุผลของรัฐบาลที่เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีข้อความดังนี้ "โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒ ได้ให้เสรีภาพวิบุรณะในการตั้งพรรคการเมืองภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย แต่กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองยังไม่มี จึงเป็นการสมควรที่จะมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

^๑ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๔๕" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๔ ตอนที่ ๑๕ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๔๔๕ มาตรา ๒๒

^๒ ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์ "พรรคการเมืองและสถิติการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" รัฐสภาสาร ปีที่ ๔ ฉบับพิเศษ ๙ ม.ค. ๒๔๔๔ หน้า ๒๗

ขึ้น เพื่อให้การจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย และให้ความมั่นใจแก่ผู้
ใช้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองด้วยโดยมิได้ของชาวต่างประเทศว่า จะไม่มีการนำกฎหมายว่า
ด้วยอาณาเขตของจังหวัดพรรคการเมือง”

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว จนทศ ป. นิยมสงคราม นายกรัฐมนตรียังได้ให้เหตุ
ผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๔ ไว้ดังนี้ “การที่รัฐบาลได้ดำเนิน
การใช้ พ.ร.บ. พรรคการเมืองปี พ.ศ. ๒๔๘๔ นั้น ก็โดยมีวัตถุประสงค์จะขยายการบริหาร
ราชการแผ่นดิน ในระบอบเสรีประชาธิปไตยออกไปในสิ่งที่จังหวัดต่าง ๆ ใจกว้างขวางยิ่ง
ขึ้น เพื่อให้ใกล้ชิดกับราษฎรและเพื่อให้ราษฎรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและได้เข้ามา
มีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมือง เพราะมีพรรคการเมืองอื่นแล้ว บรรดาประชาชนที่มีอยู่
ไม่จังหวัดนั้น ๆ เมื่อมีเรื่องทุกข์สุขประการใดตลอดจะกระทำการออกกฎหมายซึ่งจะไขว้ฉก
ก็ความ ทางรัฐบาลก็ต้องกฎหมายให้พรรคการเมืองประชุมปรึกษาหารือกับประชาชนในจังหวัด
ที่ตน ได้รับรู้และให้ความคิดเห็นว่าจะออกกฎหมายไปในรูปใด ซึ่งจะเป็นการเหมาะสม
และเป็นการยุติธรรม พรรคการเมืองจึงนับว่าเป็นศูนย์กลางสำหรับที่เมืองทั้งหลายจะได้
มาร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นคล้ายเป็นตลาดนัด ๆ ซึ่งรัฐบาลจะได้อาศัยเป็นเครื่องตรวจ
สอยความคิดเห็นส่วนรวมเป็นการร่วมก่ายประการหนึ่ง”

๔.๑.๑ อารยะชาติของพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๔ พรรษา
บัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๔ มีอารยะชาติดังนี้

ก. การจัดตั้งพรรคการเมือง ในการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้น กฎหมาย
บังคับให้จดทะเบียนเสียก่อนจึงจะถือว่าพรรคการเมืองได้เกิดขึ้น หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่ง
ก็คือ ทยเมื่อสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยมีจดทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว พรรค

๐ เรื่องเดียวกัน

๑ อิศิ เปรณจิตต์ ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบประชาธิปไตย ๓๐ ปี
(กระเนตร. โรงพิมพ์เรืองอักษร ๒๔๘๘) หน้า ๔๒๔ - ๔๐๐

การเมืองจึงจะเกิดขึ้น * การที่กำตมคจกคะเบ็ยนนั้นก็เพื่อจะแยกพรรคการเมืองออกจาก
สมาคมนครคน กอ่าวคือ จะเป็นพรรคการเมืองก็ไปจดทะเบียนในฐานะเป็นพรรคการเมือง
จะเป็นสมาคมก็ไปจดทะเบียนในฐานะเป็นสมาคม และเมื่อจดทะเบียนเป็นพรรคการเมือง
แล้วก็ได้รับข้อปฏิบัติที่ว่า จะไม่มีการเอากฎหมายว่าด้วยสมาคมมาใช้บังคับแก่พรรคการ
เมือง

๑. จำนวนบุคคลซึ่งจะจัดตั้งพรรคการเมืองได้ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง
กำหนดไว้ ๒ ประการ คือ ๒

- (๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ ๕๐๐ คนขึ้นไป หรือ
- (๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ ๑๐ คน ขึ้นไป

การที่กำตมคไว้เช่นนี้ก็เพื่อจะให้เป็นไปตามแบบอย่างพรรคการเมืองในต่างประเทศ
คือในต่างประเทศมีพรรคการเมืองพรรคเดียวมีองค์การสององค์การ คือ พรรคการเมือง
ภายในรัฐขององค์การหนึ่ง กับพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภาขององค์การหนึ่ง และ
ถือกันว่าพรรคการเมืองภายในรัฐสภามีความสำคัญมากกว่าพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภา
เพราะพรรคการเมืองภายในรัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอัน
ความสำเร็จในทางการเมืองขึ้นอยู่กับพรรคการเมืองภายในรัฐสภาทั้งสิ้น เพราะสมาชิกเป็น
ผู้มีสิทธิดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ โดยเหตุนี้เองพระราชบัญญัติพรรคการเมืองจึงมีเจกนา
รมณ์ที่จะไม่มีการก่อกองพรรคการเมืองภายในรัฐสภาเสียโดยเร็ว เพื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จะได้แยกตัวออกไปเป็นพรรคฝ่ายอันมีชนุรูปรัฐบาล และฝ่ายค้านรัฐบาลโดยถูกต้องและมีระเบียบ

การที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๕๐๐ คน ถึง
พรรคการเมืองได้ ก็เพราะว่าพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภานี้ยังไม่มีโอกาสดำเนินงานใน
สภา ฉะนั้นการก่อกองจึงควรเห็นปึกแผ่นแบบแผนเหมาะสมควรเสียก่อน กอ่าวคือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

* คร. เทยุด แสงอรุณย์ "พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๔๘" รัฐสภา
สาร ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔๔ ๒๔ ก.ค. ๒๔๔๘ หน้า ๘๘

๒ "พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๔๘" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๑
(ฉบับพิเศษ) ตอนที่ ๑๓ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๔๔๘ มาตรา ๓

๓ เทยุด หน้า ๘๖ - ๘๗

จำนวนพลธมศวรเพิ่มขึ้นเต็มขอบในกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองซึ่งจะตั้งขึ้นแล้ว จึงขอม
ให้ตั้งได้ ^๔ อนึ่งผู้ที่จะก่อตั้งพรรคการเมืองใหม่ก็จะเป็นคนไทย คือต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย
เพราะกฎหมายไทยบัญญัติว่า สมาชิกของพรรคการเมืองต้องมีสัญชาติไทย ^๕

ค. รายการใดที่จะเป็น รายการที่กำหนดในจดทะเบียนนี้ได้กำหนดจำนวน
รายการ คือกำหนดไว้เพียง ๕ รายการเท่านั้น ทั้งนี้เพราะถ้าบังคับกำหนดรายการมากเกินไป
ก็ยิ่งจำกัดเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองมากขึ้นเท่านั้น แต่พรรคการเมืองที่ประสงค์จะประ
ทาศวิวิจักการของชนโดยละเอียด ก็อาจกำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยวิจักการพรรคการเมือง
ได้ สำหรับรายการที่ระบรวาบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดให้นำมาจดทะเบียนมีรายการด้วยตัว
ก็ ^๖

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) กำหนดนโยบายของพรรคการเมือง
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งในของพรรคการเมือง
- (๔) ชื่อหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค
- (๕) ฉาเมื่อชื่อของผู้ตั้งพรรคการเมือง



นอกจากจะลงนำรายการมาจดทะเบียนแล้ว พระราชบัญญัติพรรคการเมืองถึง
กำหนดให้ส่งข้อบังคับว่าด้วยวิจักการพรรคการเมืองไปพิมพ์คำขอจดทะเบียน ๑ ฉบับ ทั้งนี้
เพื่อไว้สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยเก็บไว้เป็นหลักฐาน และเพื่อตรวจสอบว่าข้อบังคับ
เสนอนั้นว่าเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สหุทธิกราช ๒๔๘๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๘๘
หรือไม่ หรือฝ่าฝืนบทกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชา
ชนหรือไม่ ^๗

^๔ เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๔
^๕ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๖
^๖ เรื่องเดียวกัน มาตรา ๔
^๗ หน้ศ หน้า ๔๔ - ๕๐

๑. สิทธิของพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่ได้จดทะเบียนเป็นตามกฎหมายแห่ง
พระราชบัญญัติฯ นอกจากจะมีสิทธิทำเนียบกิจการของพรรคการเมืองและกิจการอื่น เพื่อ
ให้เป็นไปตามกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองแล้วให้มีสิทธิดังกล่าวต่อไปนี้ ๑๖

(๑) สิทธิที่จะรับเงินค่าบำรุงจากสมาชิกเป็นรายเดือนไม่เกินเดือนละ ๑๐๐
บาท หรือรับเดียวไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท และค่าธรรมเนียมอื่นซึ่งเก็บครั้งเดียวไม่เกิน
๑๐๐ บาท

(๒) สิทธิที่จะรับเงินอุดหนุนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งบุคคลใด

(๓) สิทธิที่จะไต่ถามถึงสถานที่สำหรับตั้งสำนักงานใหญ่ และสำนักงานสาขา
และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

๑. การสิ้นสุดของพรรคการเมือง พรรคการเมืองสิ้นสุดไปโดย ๒ กรณี คือ

๑. การเลิกพรรคการเมือง ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยวิธีการจัดการ
พรรคการเมือง ๑๖

๒. การเกิดถอนการจดทะเบียน ซึ่งเป็นกรณีศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา
คดีแพ่งสั่งเลิกถอน การจดทะเบียนตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ใบเมื่อปรากฏว่า ๑๗

(๑) มาตรการป่าปีนบทรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๘ กล่าวคือ มาตรการเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ
ผาสนา วัฒนธรรมอันดี หรือรัฐธรรมนูญ

(๒) มาตรการป่าปีนบทกฎหมายอื่นเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน

๑๖ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑

๑๗ คร. พยุหะ แดงอุทัย รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและคำวินิจฉัยของศาลฎีกา
ประชาชนไทย (พระนคร; โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน, ๒๕๑๓) หน้า ๑๘๗

๑๘ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑

(๑) ระยะเวลาไม่จกทะเบียนปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น

(๔) ระยะเวลาว่าปีงบประมาณ ๖๖ ซึ่งได้แก่การทำงานในกิจการอย่างอื่น นอก จากกิจการของพรรคการเมือง หรือดำเนินการอื่นใดอันมีใจเพื่อไปลงความกำตบค บนโยบายของพรรคการเมือง หรือรับเงินค่าจ้างหรือค่าธรรมเนียมเป็นเงินจากสมาชิกเกินกว่าที่ กฎหมายบัญญัติ

๔.๖ พรรคการเมืองสำคัญ

ภายหลังที่รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๔ แล้ว ก็ได้มีผู้มาขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเป็นจำนวนมาก พรรคการเมือง เหล่านี้ซึ่งพรรคการเมืองที่พอจัดตั้งขนาดขนาดหลายตัวไปเนื่องจากการรัฐประหารในปี ๒๕๑๔ และพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ปรากฏว่าก่อนการเลือกตั้งทั่วไปในปี ๒๕๑๖ มีพรรคการเมืองที่มาจากทะเบียนพรรค ๖๖ พรรค ในจำนวนพรรคการเมืองทั้งหมดมี เพียง ๔ พรรคเท่านั้นที่สมาชิกของพรรคได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลจากการเลือกตั้งทั่วไปนั้นพบว่าผู้มาขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองมี ประมาณ ๓ พรรค

เนื่องจากพรรคการเมืองเหล่านี้ บางพรรคก็ไม่มีคามสำคัญกันอย่างใด และเมื่อการเลือกตั้งผ่านพ้นไปแล้วก็หลายตัวไปโดยปริยาย ทั้งนี้เพราะสมาชิกของพรรค ไม่ได้รับเลือกทั้งแบบคนคนเดียว และพรรคการเมืองบางพรรคก็มีสมาชิกที่ได้รับเลือกเพียง หนึ่งคนหรือสองคนเท่านั้น เพราะฉะนั้นในชั่วฉับจึงจะถือว่าเฉพาะพรรคการเมืองที่มี สมาชิกของพรรคได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินกว่า ๕ คนขึ้นไป ซึ่งมีเพียง ๓ พรรค เท่านั้น ในจำนวนนี้ได้แก่ ๑. พรรคเสรีชนสังคมนิยม ๒. พรรคประชาชาติไทย

^{๑๕} Wendell Blanchard, Thailand, (New Haven : Hraf Press 1958) p. 128

๑. พรรคเสรีประชาธิปไตย ๔. พรรคธรรมาธิปัตย์ ๕. พรรคเศรษฐกิจ

๔.๖.๑ พรรคเด็มนักศึกษา

พรรคเด็มนักศึกษาเป็นพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่คุมเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรขณะนั้น ปรากฏว่าก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปในปี ๒๕๔๐ พรรคนี้มีสมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ประมาณ ๔๐ กว่าคน จึงนับว่าเป็นพรรคการเมืองที่เข้มแข็งที่สุดและเป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวเท่านั้นที่มีการจัดตั้งสาขาของพรรคขึ้นทั่วทุกจังหวัด พรรคเด็มนักศึกษามีเจตนาขอ ๒. สิทธิสงครามเป็นหัวหน้าพรรค และนายพลท้าวراجเอก เป่าศรียานนท์ เป็นเลขาธิการพรรค

ก. กำเนิดพรรคเด็มนักศึกษา

คงได้กล่าวมาแล้วในตอนที่แล้วว่า ภายหลังจากที่ได้มีการรัฐประหารในปี ๒๕๔๔ แล้ว พรรคการเมืองต่าง ๆ ก็ได้สลายตัวไปเนื่องจากคณะรัฐประหารได้มีคำสั่งมิให้มีการชุมนุมทางการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น ทางฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีเจตนาขอ ๒. สิทธิสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กระตือรือร้นถึงความจำเป็นในการที่จะรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้สมัครกันเป็นกลุ่มก้อนเพื่อสร้างเสถียรภาพให้แก่รัฐบาล จึงได้เริ่มรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นฝ่ายสมัครกัน

เมื่อรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ ได้ปริมาณเกินกว่าครึ่งจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็เลือกไชยาชนนังคศึกษาเป็นที่ประชุมของเขี้ยวชัยพรรคเมื่อก่อน แต่ก็พูดกันถึงมือผู้ควอดชอที่ว่า ถ้าหากตั้งเป็นรูปร่างพรรคการเมืองและประชุมหาหรือทางการเมืองอย่างเปิดเผยแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้เข้ามาร่วมสังกัดก็จะถือเป็นแบบอย่างบ้าง ถ้าให้ขาดการควบคุม ดังนั้น รัฐบาลจึงได้แต่งตั้งให้เป็นกรรมการโดยมติของคณะรัฐมนตรี เรียกชื่อว่า คณะกรรมการนิคมสัญญาทิ โภคมี ทองคำراجเอก เป่า

นโยบายของพรรค มีดังนี้ ๑๔

การศาสนา จะเชิดชูและส่งเสริมพระพุทธรูปศาสนา และให้ความอุปถัมภ์แก่ศาสนาทุกอันที่ นิคม การรัฐธรรมนุญ

การปกครอง จะรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ในระบอบราชาธิปไตยเป็นประมุข

การศึกษา จะพยายามส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรมทั้งในค่านิยมและคุณภาพให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ตลอดจนในความรู้รอบรู้ที่อบรมอันดีแก่ประชาชน

การต่างประเทศ จะส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาชาติด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และมีคัมภีร์ในอุดมคติของสหประชาชาติ เพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ

การเศรษฐกิจและการคลัง จะดำเนินการเศรษฐกิจโดยพยายามส่งเสริมให้มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และการประกอบธุรกิจอื่น ๆ ดังนี้ โดยยึดหลักประโยชน์ของชาติเป็นสาระสำคัญ นอกจากนี้จะไต่ถามกิจการค้า การสหกรณ์ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น การช่วยเหลือกรรมกร หรือชนกรรมาสีที่ไปเป็นไปทาสหรือทาสจะพยายามรักษาเสถียรภาพของเงินตราตามกฎหมาย เพื่อยุติภาวะการครองชีพของประชาชนให้ดีขึ้น

ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ จะรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในประเทศด้วยการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชนคุ้มครองป้องกันประชาชนให้พ้นจากการกดขี่ข่มเหงโดยไม่เป็นธรรม ให้มีโอกาสดูแลความดีมาอาศัยโดยปราศจากความหวาดกลัว

ความสงบเรียบร้อยภายนอกประเทศ จะรักษาเอกราชของชาติและร่วมมือ

๑๔ "ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจดทะเบียนพรรคการเมือง" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๔๖ ๔ พ.อ. ๒๔๔๔ หน้า ๒๖๖๔-๒๖๗๐

คืบหน้าประเทศคือสติสุขของโลก จะพยายามป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติไม่ว่าจะมาโดยทางใด

การปฏิรูป จะพยายามส่งเสริม สนับสนุน ความเป็นอิสระของศาลในการพิจารณาคดีตามบทบัญญัติในกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิประกันในเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

อุดมการณ์ทางการเมือง นอกจากนัยในนโยบายที่กล่าวมาแล้ว กิจการใด ๆ ซึ่งพรรคนี้เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ และเกิดความวุ่นวายแก่ประชาชนเป็นส่วนรวมก็จะได้พิจารณาว่าเป็นการและปรับปรุงแก้ไขโดยวิธีการอันเพียงพอพรรคนี้เกิดตอกขึ้น

กล่าวโดยทั่วไปแล้วนโยบายของพรรคเสรีมนักศึกษา ก็คือ นโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นนั่นเอง

ค. การขัดแย้งกันภายในพรรคเสรีมนักศึกษา

การแตกแยกกันภายในพรรคเสรีมนักศึกษาได้เริ่มมีมาตั้งแต่จะมีการจดทะเบียนตั้งเป็นพรรคการเมือง คือ เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลัวยจากการที่ทหารก่อรัฐประหารแล้วก็มีคำวิหิตจะยุบเลิกคณะกรรมการนิคมวิญญูติ เพื่อให้มีพรรคการเมืองโดยเปิดเผย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งนี้ก่อให้เกิดความอึดใจในหมู่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ ซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการนิคมวิญญูติชานใหญ่ เพราะการเปลี่ยนแปลงนั้นกระทำในขณะที่ยานทองเอก เจ้า อภิชาตย์ ผู้เป็นประธานกรรมการนิคมวิญญูติไปต่างประเทศ แม้ว่าจอมพล ป. นายกรัฐมนตรีจะแถลงว่าควรตั้งพรรคสนับสนุนขึ้นโดยประกอบด้วยสมาชิกที่เคยเป็นกรรมการนิคมวิญญูติ สมาชิกก็ยังไม่แน่ใจว่าประโยชน์ต่าง ๆ ที่เคยได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อมจะคงได้รับอีกต่อไปหรือไม่ ^{๖๐} โดยเหตุนี้เองจึงก่อให้เกิดปฏิกริยาในหมู่สมาชิกฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลในห่านองไม่พอใจรัฐบาล

^{๖๐} ประจวบ ทองอุไร "มนักศึกษาร้าว" สยามรัฐ ๒๒ กรกฎาคม ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๑ ๔ ก.ย. ๒๔๘๔ หน้า ๘

ปฏิกริยาที่เพิ่มโอกาสของสังคมหรือองค์บุคคลเฉพาะกรรมาการบัณฑิตยสถาน
 และก็คือ ในคราวพิจารณาพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของ
 ฝ่ายค้านเกี่ยวกับคำสั่งเจ้าพนักงานสอบสวนและฐานะของอภินายกในการฟ้องอาชญากรรมและจัดการทรัพย์สิน
 สินไหม ซึ่งฝ่ายรัฐบาลเห็นชอบด้วย หากแต่การแก้ไขเพิ่มเติมจึงควรรีบพิจารณา
 ไว้ก่อนรับหลักการ ส่วนมติที่ไปประชุมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกฝ่ายสนับสนุน คำงัด
 กันคัดค้านไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล โดยเกรงว่าจะเสียประโยชน์ของฝ่ายสนับสนุนเพราะไม่
 เคยรับกฎหมายของฝ่ายค้านเลย ไม่ว่าจะมติดังกล่าวและเหตุผลที่กล่าวอย่างไร ในที่สุด
 ทางฝ่ายรัฐบาลก็ต้องยอมตาม ๒๑

ครั้นในคราวการประชุมคณะ มีการร่างกฎหมายคุ้มครองเสรีภาพการ
 ซึ่งสมาชิกฝ่ายค้านเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ทางฝ่ายรัฐบาลแถลงว่ากฎหมายของฝ่ายค้าน
 เจริญก้าวหน้า เพื่อให้อาราชการมีความซื่อสัตย์ ๑ และ ๑ ถ้าไม่ได้รับไว้แต่เดิมนาย
 จะมากกว่าออกจึงไม่ควรรับ แต่สมาชิกฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มเดิมที่คัด
 ค้านรัฐบาลคราวนั้น ได้ลงมติสนับสนุนกฎหมายฉบับนี้ว่า ขอให้รับไว้พิจารณาก่อนรับหลักการ
 โดยไม่ข่มขู่เพียงเสียงของรัฐบาล อย่างไรก็ดีตาม ผลสุดท้ายสมาชิกกลุ่มนี้ก็พากันถึงเอา
 ท้ายมาโอนข้อเสนองานรัฐบาล ๒๒

ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งพรรคเสรีมนั่งศึกษาขึ้นแล้ว ความขัดแย้งก็ก่อตัวขึ้น
 ลงมืออยู่ต่อไป จะเห็นได้จากเมื่อคราวที่กระทรวงมหาดไทยได้ร่างกฎหมายเลือกตั้งขึ้นแต่
 สมาชิกส่วนมากไม่เห็นด้วย ประเด็นสำคัญที่สมาชิกส่วนมากคัดค้านได้แก่ ๒๓

๑. การกำหนดอายุผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้เพียง ๒๐ ปี บริบูรณ์ ซึ่งสมาชิก

๒๑ เรื่องเดียวกัน

๒๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๒

๒๓ สยามรัฐประชาสาร ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๓ ม.ค. ๒๔๘๔ หน้า ๑

เสียทัศน จากการกระทำเช่นนั้น และข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในขณะนั้นก็ปรากฏว่า มีเสียงประชาชนทั่วไปแสดงความไม่พอใจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล และความประพฤติกองรัฐมนตรีบางคนในคณะรัฐบาลอย่างเปิดเผยรุนแรง ซึ่งรัฐบาลก็ไม่สามารถแก้ไขภาวะการณ์เหล่านั้นได้ ประกอบกับอายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ใกล้จะสิ้นสุดลง ฉะนั้นสมาชิกจึงจำต้องรักษาประโยชน์ของตนเองเกี่ยวกับคะแนนนิยมที่จะพึงได้รับจากราษฎรในการเลือกตั้งคราวต่อไป

ประการที่สอง อาจเนื่องมาจากความเคลื่อนไหวอันผิดปกติบางอย่างที่เกิดขึ้นทางด้านรัฐบาล จึงก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างรัฐบาลกับสมาชิกในพรรคสนับสนุนขึ้น เพราะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่หาได้สมาชิกเข้าใจว่า เกิดการแตกแยกกันขึ้นระหว่างบุคคลสำคัญ ๆ ในคณะรัฐบาล ซึ่งบุคคลเหล่านั้นทั้งฝ่ายข้างมีสมาชิกในพรรคสนับสนุนอยู่คนละมีใจน้อย จึงเกิดแตกแยกกันขึ้นเป็นหลายกลุ่มหลายเหล่าแสดงปฏิกิริยาขัดขวางหรือไม่ยอมให้การสนับสนุนรัฐบาลด้วยก็เพิ่มขึ้น

เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปในปี ๒๕๐๐ ผ่านกันไปแล้ว ความขัดแย้งกันภายในพรรคเสรีมนังคศิลาที่รุนแรงยิ่งขึ้น และมีการก่อตั้งพรรคการเมืองใหม่ขึ้นอีกพรรคหนึ่ง คือ พรรคอนุญัตติ ก็ปรากฏว่ามีสมาชิกของพรรคเสรีมนังคศิลาจำนวนหนึ่งได้ออกนอกรวมตัวออกจากพรรคนี้ไปพร้อมกับพรรคอนุญัตติ ทดงว่าไม่นานนักสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒ ฝ่ายทหารเป็นจำนวนมากก็ได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา จึงกล่าวได้ว่าเนื่องมาจากความขัดแย้งต่าง ๆ ภายในพรรค จึงทำให้พรรคเสรีมนังคศิลาเริ่มอ่อนแอองคามจำคับและก็ได้เจ็ดล้มไปเมื่อมีการรัฐประหารในเดือนกันยายนในปีนั้นเอง

๔.๒.๒ พรรคประชาชีพไทย

ในบรรดาพรรคการเมืองฝ่ายค้านทั้งหมด พรรคประชาชีพไทยเป็นพรรคที่เก่าแก่และมีความเข้มแข็งมากที่สุดในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ปรากฏว่าสมาชิกพรรคประชาชีพไทยได้รับเลือกเข้ามาในสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด และมีเสียงข้าง

มากขยที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้ จึงได้มีพระบรมราชโองการมณฑลมาให้ นายคาง อภิวงค์
หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล แต่รัฐบาลชุดนี้บริหารงานไปได้ไม่นานนัก
คณะรัฐประหารได้มีมติให้รัฐบาลชุดนี้ออก โดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้เข้า
มาจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ พรรคประชาธิปัตย์จึงถอยกลับมาเป็นพรรคฝ่ายค้านอีก

หลังจากนั้นแล้ว พรรคประชาธิปัตย์ก็เริ่มอ่อนแอของทางอำนาจ ทั้งนี้เนื่องมา
จากเกิดความแตกแยกกันภายในพรรค ระหว่างสมาชิกชั้นผู้นำ เป็นเหตุให้สมาชิกจำนวน
หนึ่งถอนตัวออกจากพรรคนี้ และไปจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นอีกพรรคหนึ่ง คือ พรรค
ประชาชน นอกจากนี้เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงครามได้เข้ามาจัดตั้งรัฐบาลแล้ว ก็เริ่มแสวง
หาความสนับสนุนจากพรรคการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งพรรคประชาธิปัตย์ด้วย ทำให้สมาชิก
บางคนถอนตัวออกจากพรรคกันไปให้ความสนับสนุนรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งได้
รวบรวมพรรคการเมืองฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลในรูปสหพรรค โดยเหตุนี้เองพรรคประชาธิปัตย์
จึงไม่เป็นปึกแผ่นมั่นคงเหมือนแต่ก่อน และเมื่อเกิดรัฐประหารในปี ๒๔๙๔ พรรคประชาธิปัตย์
ก็ได้ถอยตัวออกไป ทั้งนี้ เพราะคณะรัฐประหารได้มีคำสั่งห้ามมิให้มีการชุมนุมทางการเมือง
ใด ๆ ทั้งสิ้น

เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๔ แล้วสมาชิก
ที่เคยสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้รวมตัวกันอีกครั้งหนึ่ง และโดยนั้นของคณะเป็นนักจัดตั้งพรรค
การเมือง โดยมี นายคาง อภิวงค์ เป็นหัวหน้าพรรค และ นายโชชู สหิทธาดี เป็นเลขาธิการ
พรรค เนื่องจากรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ได้กล่าวมาแล้วในบท
ก่อน เพราะฉะนั้นในหัวข้อนี้จึงจะกล่าวถึงนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งยังไม่
ได้กล่าวไว้ในบทก่อน

นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ ^{๒๕}

^{๒๕} "ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจดทะเบียนพรรคประชาธิปัตย์"
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๔๖ ๔ พ.ม. ๒๔๙๔ หน้า ๒๖๓๒ - ๒๖๓๓

อุดมคติทางการเมือง พรรคประชาธิปไตยมีอุดมคติในอันที่จะดำเนินการเมือง โดยวิธีทางอันมีสุทธิกว่าความชอบด้วยสุจริตต่อประชาชน อากัณฑ์หลักเกณฑ์กฎหมายและ เสนุขลเพื่อการศึกษาสิทธิของรัฐธรรมนูญและเพื่อเป็นเป็นของอย่างแก่ชนรุ่นหลังให้ความ หมายดีและมีอยู่ในระบบประชาธิปไตย

พรรคนี้ไม่สนับสนุนระบบเผด็จการ ไม่ว่าจะเป็วิธีกรของรัฐบาลใด ๆ ทางด้านการเมืองต่างประเทศ พรรคนี้จะส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างประเทศ และสนับสนุนองค์การ สันติภาพแห่งโลก

อุดมคติทางเศรษฐกิจ พรรคนี้เคารพสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลและการขึ้น มรดก แต่มีใจละเอียดที่จะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม การที่เห็นว่าเอกชนควรกระทำ รัฐกิจซึ่งเสริมไม่เข้าแทรกแซง แต่กิจการใดที่เห็นว่าควรแทรกแซงจะเป็นประโยชน์แก่ ส่วนรวม รัฐก็จะได้แทรกแซงโดยเจ้าดำเนินการเอง หรือจัดเป็นรูปสหกรณ์ความควรแก่ กิจ

อุดมคติทางสังคม พรรคนี้เคารพและรับรองฐานะครอบครัว และมีใจประสงค์ ที่จะให้คนโหดทุกคนมีที่ค้ำขู และอาศัยความสมควรแก่ศักดิ์ชาติ พรรคนี้จะส่งเสริมและรักษา ใจซึ่งการศึกษา การศาสนา การสาธารณสุขและสาธารณูปการ คือปวงรพการมจารีก็ประเพณี และศีลธรรมนิยมของชาติ และจะรักษาความปลอดภัยของประชาชน และสนับสนุนการ ประกันภัยสาธารณะ

นโยบายดังกล่าวของพรรคประชาธิปไตย เป็นนโยบายที่พรรคนี้ยึดถือมานานแล้ว ตั้งแต่เริ่มตั้งพรรค โดยเนทาจะอุดมคติทางการเมืองที่ว่าไม่สนับสนุนระบบเผด็จการไม่ว่า จะเป็ในรูปใด ๆ และไม่สนับสนุนวิธีการแห่งเผด็จการ ไม่ว่าจะเป็วิธีกรของรัฐบาลใด ๆ การกำหนดนโยบายเช่นนี้เกิดเนื่องมาจากพรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามออกมา และตัวจอมพล ป. พิบูลสงครามก็เป็นผู้ที่นิยมใช้อำนาจเด็ดขาดมาตั้งแต่ เริ่มแรก แม้ในทอดหลังการบริหารประเทศจะเป็นไปนรูปประชาธิปไตยยิ่งขึ้นก็ตาม

แต่การเข้ามามิได้เป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตยเพราะเข้ามาโดยการใช้อำนาจบังคับให้
รัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ ลาออก โดยที่คณะองครักษ์ประชาธิปไตยจึงกำหนดนโยบาย
ไม่สนับสนุนระบอบเผด็จการซึ่งเท่ากับเป็นการคัดค้านรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามไปในตัว

ศาสตราจารย์เคลีฮางเศรษฐิกิจที่ว่า เคารพกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล แต่ถ้ามึงมีการ
โค่นรัฐบาลจะตั้งตัวได้ก็จะส่งเสริมให้ทำ โดยรัฐบาลตัวเองหรือโดยรูปสหกรณ์ ชื่อนี้เอง
ทำให้พรรคนี้ถูกฝ่ายซ้ายโจมตีตลอดมาว่าเป็นลัทธิคณาณะ ^{๒๖} อย่างไรก็ตามนโยบาย
ทางด้านเศรษฐกิจของพรรคประชาธิปัตย์มุ่งที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วมบุคคลและโครงการที่จะจำกัด
บทบาทของรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจในอนาคต ^{๒๗}

ผู้ที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ส่วนใหญ่ได้แก่ข้าราชการพลเรือนและบรรดาอน
ชั้นกลางที่มีการศึกษา แต่พรรคนี้มิได้ได้รับความสนับสนุนจากข้าราชการทหาร ซึ่งไปกว่านั้น
พวกนักการเมืองที่มีหัวก้าวหน้าก็ไม่สนับสนุนพรรคนี้ เพราะเห็นว่านโยบายของพรรคประชา
ธิปัตย์เป็นแบบจารีตนิยม ^{๒๘} อย่างไรก็ดี พรรคประชาธิปัตย์ก็เป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน
พรรคเดียวเท่านั้นที่มีอิทธิพลคึกคักของพรรคตลอดมา และอยู่ในฐานะที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้

๔.๒.๑. พรรคเสรีประชาธิปไตย

พรรคเสรีประชาธิปไตยมีนายเมธ รัตนประสิทธิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
เชียงใหม่เป็นหัวหน้าพรรค และนายจารุบุตร เรืองสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
ขอนแก่นเป็นเลขาธิการ ได้จดทะเบียนตั้งพรรคเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๘๔ ^{๒๙} พรรค
เสรีประชาธิปไตยเป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรของลงมาจากพรรค
เสรีมันังคิฮา และพรรคประชาธิปัตย์

^{๒๖} ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช "ปราศรัยกับประชาธิปัตย์" ประณามปรากฏ
และคำอภิปราย (ทรนทร : โรงพิมพ์เมืองอักษร, ๒๔๙๘) หน้า ๒๐๐

^{๒๗} Gondoll Blanchard P. 131

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน

^{๒๙} ประเสริฐ หน้า ๔๐

พรรคเสรีประชาธิปไตยได้กำหนดนโยบายในคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้ ^{๑๐}

ประชาธิปไตย จะส่งเสริมและเกื้อหนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ ชาติหนึ่งรัฐสภาต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน แบ่งแยกอำนาจอธิปไตยให้มากที่สุดเพื่อมิให้ตกอยู่ในมือ และจะส่งเสริมให้ประชาชนได้รับสิทธิโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

การค้าต่างประเทศ ดำเนินการเพื่อเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศให้กว้างขวางที่สุด จะร่วมมือกับนานาชาติสร้างสรรคส่งเสริมอันภักดีการขององค์การสหประชาชาติ หากมีถิ่นอกที่มีเขตติดต่อโดยเกาะจะคงคำนึงถึงความปลอดภัย และเกียรติภูมิของประเทศชาติเป็นสำคัญ

การปกครองภายใน จะรักษาความสงบภายในให้ประชาชนได้รับความร่มเย็นและสันติสุข ปัญหาเรื่องโจรผู้ร้ายจะแก้ไขด้วยการดำเนินการป้องกันมูรทุกต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดอื่น จะดำเนินการราชทัณฑ์โดยถือหลักที่จะรักเกื้ออาทรมนุษยให้วิชาชีพแก่ผู้ได้รับโทษให้กลับเป็นพลเมืองดีต่อไป จะสร้างสรรคความเจริญให้แก่มหาเมืองต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันที่สุด ให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมปกครองตนเองอย่างแท้จริง ศึกษางานที่มุ่งบูรณะซ่อม และจัดแผนผังหมู่บ้านอาชีพหลักการสุขภาพใจ โดยมอบให้ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ มีอำนาจเป็นผู้นำในการเองด้วยการแนะนำช่วยเหลือของรัฐ ข้าราชการ พนักงาน และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นกำลังอันสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้รัฐบาลและท้องถิ่นอื่นนั้นคง เพื่อให้จิตใจปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนอย่างมีธรรมภาพและซื่อสัตย์สุจริต จะพยายามปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรมแก่ชุมชน

การเศรษฐกิจ จะส่งเสริมมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น แต่จะต้องลดค่าครองชีพให้ต่ำลง

^{๑๐} "ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการจดทะเบียนเป็นพรรคเสรีประชาธิปไตย" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๔๖ ๔ พ.ย. ๒๔๔๔ หน้า ๖๖๓๕-๖๖๔๕

ที่ดิน จะจัดระบบที่ดินในที่ดินใหม่ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง โดยวิธี
 ดังต่อไปนี้ การบุกเบิกที่ดิน ที่ดินรายใหญ่รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการเอง แล้วจัดสรรที่ดิน
 ส่วนที่ดินรายย่อยเอกชนจัดทำ โดยรัฐจะอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือตาม
 การแก่กรณี การจัดสรรที่ดิน รัฐอาจดำเนินการจัดตั้งควบรวมความเป็นชนวนาจัดสรรให้
 กสิกรในรูปแบบสหกรณ์เช่าซื้อ การปรับปรุงที่ดิน ที่ดินที่เน่าขร่นหรือไร้ประโยชน์ รัฐจะ
 ดำเนินการปรับปรุงใหม่เป็นที่ดินที่อุดมสมบูรณ์แก่การกสิกรรม การปลูกป่าป้องกันดิน
 ของกสิกรให้มีการปลูกต้นไม้ชนิดอื่นต่าง ๆ จะปลูกป่าโดยวิธีสหกรณ์และธนาคารเกษตร

การเกษตรกรรม จะส่งเสริมผลิตผลทางการเกษตรกรรมให้ได้นิ่งปริมาณและ
 คุณภาพอันแน่นอนในการนี้ น้ำ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ต้องจัดให้มีการชลประทานโดยวิธีควบ
 รวมเพื่อชักชวนให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำนาอันทันสมัยรวมทั้งรวมตลอดทั้งส่งเสริมให้ใช้เครื่องจักร
 หุ่นยนต์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ตลอดจนสินค้าของป่าของพื้นเมือง จะหาทางช่วยเหลือ
 ไม่ให้ถูกกดราคา โดยให้มีหลักประกันในเรื่องราคา เพื่อให้กิจการมันใจในการผลิต
 จะส่งเสริมให้ประชาชนได้เลี้ยงสัตว์พันธุ์ดี และให้มีปริมาณมากพอเพื่อจะได้เป็นสินค้าออก
 ประเภทสำคัญ จะจัดตั้งธนาคารรูปต่าง ๆ เช่น ธนาคารค้าสัตว์สด ธนาคารนม ธนาคารเช่า
 ซื้อที่ดิน ตลอดจนสหกรณ์เหล่านี้ โดยให้สมาชิกร่วมมือร่วมแรงกันดำเนินการแบ่งสรรปันส่วน
 ผลให้ได้รับระหว่างกันเอง

การอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนคนไทยได้
 ประกอบการทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด เพื่อให้ประเทศไทยมีเขตราชอาณาเขตเศรษฐกิจที่จะ
 พึ่งตนเองได้ทั้งในยามสงบและในยามสงคราม กิจการที่เป็นสาธารณูปโภคอันสำคัญ และ
 อุตสาหกรรมประเภทรัฐสมบัติ จะให้รัฐหรือองค์การสาธารณะเป็นผู้จัดทำ กิจการใหญ่ ๆ
 ซึ่งเอกชนไม่สามารถจัดทำได้โดยลำพัง รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือในเอกชนมีส่วนร่วม
 ร่วมมือด้วย รัฐเป็นผู้ส่งเสริมแนะนำวิธีเริ่มและควบคุมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่รัฐไม่ได้อำนาจ
 หรือในกรณีที่เหมาะสมควรรัฐจะดำเนินการเอง ตลอดจนจัดอุตสาหกรรมให้เข้าที่ระบอบ จะ
 จัดการอุตสาหกรรมในนครหลวงไว้ให้เป็นอาชีพเพิ่มเติมรายได้แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง

การพาณิชย์ จะปรับปรุงได้เป็นธรรมแก่สังคม โดยถือหลักความสามารถ ในการเสียภาษีเป็นสำคัญ และจะถือว่าภาษีทางตรงเป็นธรรมกว่าภาษีทางอ้อม จะในการ จัดเก็บภาษีให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมการผลิตด้วย

การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะจัดให้มีสภาพการศึกษาแก่ประชาชนเป็น ปลายทางชั้นสูง ในการควบคุมการศึกษาให้โดยองค์และระดมพล จักให้มีสถานศึกษาให้ทั่วถึง และจักหาครูให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน ทั้งในชั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา จะต้องมีโครงการอันแน่นอนที่จะให้ประชาชนได้รับการศึกษา ภาคบังคับโดยรับความ และขยายชั้นการศึกษาศึกษาขั้นสูงขึ้นไป การอาชีวศึกษานั้นจะใ้ กับการแพร่หลายและสามารถหาวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพได้ จะส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชน คนไทยจัดการศึกษาร่วมกับรัฐ เพื่อใ้การศึกษาแพร่หลายทั้งปริมาณและคุณภาพโดยรวดเร็วโดย รัฐจะควบคุมในขั้นสุดท้าย จะมีการปรับปรุงส่งเสริมอาชีพครูให้เป็นอาชีพที่มีมั่นคงอย่างแท้จริง จะ ใ้ความอุปถัมภ์และส่งเสริมศาสนาทุกศาสนา เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน โดยเงาะพระศุภรศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ จะเผยแผ่ใ้กว้างขวางถือเป็นหลัก ฐานศึภาของเอนโลก จะรักษาเผยธรรมเนียมประเพณีอันดีของแคะละหองใ้เป็นสมบัติของชาติ ช่งเสริมวัฒนธรรมโดยมีภาววัฒนธรรมเป็นผู้ดำเนินการ จะส่งเสริมสิทธิของสตรีใ้ตั้งใน ทางการเมือง ทางสังคม และทางครอบครัว

การศาล เพื่อเป็นประกันใ้การใ้ความยุติธรรมแก่ประชาชน จะใ้ใ้ถ่านจ คุกคามการแยกออกจากถ่านจอธิปไตยส่วนอื่นอย่างเด็ดขาด ผู้พิพากษาต้องมีถ่านจอิสระใ้ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีอย่างแท้จริง ทั้งจะใ้ปรับปรุงกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ของ ศาลใ้เป็นประโตชนโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คณะกรรมการตุลาการจะประกณ ควบคุมผู้พิพากษาอาวุโส ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ และข้าราชการบำนาญ

การอาหาร จะใ้ให้ทหารเป็นทหารของชาติอย่างแท้จริง ทหารประจำการจะมี ค่าแห่งหน้าช่ทางการเมืองมิได้ การจักทำองอาหารจะใ้เพิ่มปริมาณและคุณภาพเพียงพอใ้ ความจำเป็นช่จะรักษาเอกราชและอธิปไตย สัญญาอันใ้ที่ จะผูกพันการใ้กำลังทหาร

จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล

สวัสดิการของสังคมหรือการอุปถัมภ์ จะจัดให้มีสถานพยาบาลไว้คอยเลี้ยง
และจะอุทิศทุนสถานพยาบาลของเอกชนเพื่อไว้ช่วยเหลือหรือแบ่งเบาภาระสถานพยาบาล
ของรัฐ จะดำเนินการให้การประคองสังคมอย่างกว้างขวาง เน้นแก่การลดอุปสรรค การ
มีบุตร การเจ็บป่วยฉุกเฉิน การว่างงาน ชราภาพ จนถึงการศึกษาฝึกหัด ซึ่งเพื่อให้
ประชาชนอยู่ในสังคมด้วยความซื่อสัตย์ จักตั้งสถานสงเคราะห์ หรือให้การอุปถัมภ์ช่วย
เหลือคนชรา เด็กคนตาบอด คนทุพพลภาพให้มีการกรุ่นหลายทั่วไป โดยร่วมมือขององค์กร
สาธารณะ หรือผู้มีจิตกุศล เพื่อให้การสงเคราะห์ได้ทั่วถึงประเทศ และจะจัดไว้ประจํา
พื้นที่อยู่อาศัยเพียงสองห้องในเมืองและชนบท

๔.๖.๔ พรรคธรรมาชีพคัม

พรรคธรรมาชีพคัม มี ร.ค.อ.เปี่ยม มุขยโชติ ประธานการของ จอมพล ป.
พิบูลสงคราม เป็นหัวหน้าพรรค และนายอ้วน เวทชาติภณณ์ อธิบดีสมาธิศึกษาผู้แทนราษฎร
จังหวัดนครปฐม เป็นเลขาธิการพรรค ได้จดทะเบียนตั้งพรรคเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๘๔^{๑๑}
ตามที่ได้ศึกษาหาแล้วในบทที่ ๑ นั้น จะเห็นได้ว่าไม่เคยมีผู้จัดตั้งพรรคธรรมาชีพคัมมาครั้ง
หนึ่งแล้ว ผู้จัดตั้งพรรคธรรมาชีพคัมในครั้งนั้นก็คือ หลวงวิจิตรวาทการ และได้ประกาศ
นโยบายตามนโยบายของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม อย่างเปิดเผย แต่เนื่องจากสมาธิของพรรคนี้
ได้รับเลือกเป็นสมาธิศึกษาผู้แทนราษฎรมีจำนวนเพียงไม่กี่คน เพราะฉะนั้นพรรคนี้จึงไม่มี
บทบาททางการเมืองแต่อย่างใด ต่อมาก็ได้สลายตัวไปโดยปริยาย

ส่วนที่พรรคธรรมาชีพคัมได้จัดตั้งขึ้นใหม่นั้นเช่นเดียวกัน คือ มีนโยบายตาม
นโยบายของ จอมพล ป.พิบูลสงครามแต่ผู้เดียว พรรคธรรมาชีพคัมได้ดำเนินนโยบายของพรรคไว้
ดังนี้

^{๑๑} ประเดรัจฉาน ปัทมสาร หน้า ๑๐๔
^{๑๒} ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการจัดตั้งพรรคธรรมาชีพคัม
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖ ตอนที่ ๕๔ วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๔๘๔ หน้า ๓๑๔๔-๓๑๕๐

๑. จะรักษาไว้ซึ่งระบอบปกครองเสรีประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุขโดย

ก. จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดถือรัฐธรรมนูญเป็นหลัก
ไม่ว่าจะทำหน้าที่เป็นฝ่ายรัฐบาลหรือเป็นฝ่ายค้าน โดยถือเอาประโยชน์ของชาติเป็น
สาระสำคัญ และโดยจะยึดอุดมคติที่ว่า "คนไทยเป็นเจ้าของแผ่นดินไทยจะคงได้กับ
สิทธิทุกกรณี ในฐานะเป็นเจ้าของประเทศ"

ข. จะปลุกฝังและเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงาม จิตนธรรม ตลอดจนระเบียบ
วินัยอันดีของประชาชน และธรรมชนนีสัญญาชน ในด้านความรักชาติ

ค. จะต่อต้านและไม่สนับสนุนระบอบการโจ่งก้าง ชำนาญ ก้างฉาว
โดยบุคคลหรือคณะบุคคลในทางการเมือง จะกลอุบายทางการเมืองตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ

๒. จะยึดหลักเอกราชของชาติ และส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศโดย

ก. เอกอัครราชทูตในเมือง เอกอัครราชทูตในทางเศรษฐกิจ เอกอัครราชทูต
ศาล ที่ตั้งอยู่แล้วจะรักษาไว้ ที่ยังไม่ตั้งจะคงปรับปรุงต่อไปด้วยความจงปรารถนา

ข. ความสงบเรียบร้อยภายใน จะวางโครงการจัดระเบียบบริหาร
ประเทินการโจ่งรวม ประเทินไม่ให้การารารารเชื่อมทรามนางจิตใจแก่ทรหาย เกิดการ
ทุจริทอย่างใดเคบปรากฏและจัดระเบียบการารารารตั้งให้เข้ารฐนากฎาราราราราราร

ค. ความสงบภายนอก จะรักษาและส่งเสริมแสนยานุภาพให้เทียบ
แก่การม้องเทินความเป็นเอกราช จะวางซอกประเทินกองทัทของชาติให้เต็มรุดภาค และ
ส่งเคราะห์ตททารเมื่อเทินหน้าการาราราร

ง. จะส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างนานาชาติ โดยมีลทกด้วยที่ด้อย
ปฏิบัติต่อกันอันดีมิดร เมื่อมีปัญหาระหว่างประเทินเกิดขึ้น จะยึดมั่นในหลักเทินคิสรรมตาม
กติกามแห่งองค์การโลก (องค์ประเทินชาติ)

๑. แผนการศึกษาของชาติ จะเร่งรัดให้การศึกษาแก่คนไทยได้รับเท่าเทียมกัน
ทั่วราชอาณาจักร มีกำหนดเวลาแน่นอน คือ

ก. การศึกษาชั้นมูลฐาน ชั้นประถม และ มัธยม จะพยายามให้ประชาชน
ได้เข้าศึกษาโดยทั่วถึง โดยไม่คิดมูลค่า

ข. การอาชีวศึกษา จะจัดและส่งเสริมทุกประเภท เช่น อาชีวศึกษา
ขั้นต้น อาชีวศึกษาขั้นกลาง อาชีวศึกษาระดับสูง ตลอดจนการอาชีวศึกษาของผู้ใหญ่ โดย
มีอาชีพสมการมาตรฐานและอัศวภาค

ค. การศึกษาชั้นอุดม จะพยายามส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยทุกสาขาและ
เทียบเท่า

ง. การศึกษาเพิ่มเติมในต่างประเทศ จะพยายามส่งเสริมให้ผู้ที่ไม่มี
ทุนไปขอออกไปศึกษาเพิ่มเติมในต่างประเศให้มากที่สุด

๔. การเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการคมนาคมขนส่ง จะให้
ก้าวหน้าบรรลุถึงขั้นสมบูรณ์ กล่าวคือ โดย

ก. ช่วยเหลือชาวนาที่ยากจนด้วยวิธีสหกรณ์ จัดทำศูนย์ให้กู้ยืมเงิน การ
ขายของป่าไม้ เมืองแร่ การชลประทาน การพิจารณาให้อาชีพต่างเกษตรกรรมนี้ตั้งอยู่ในมือ
ของชนชาวไทย ฯลฯ

ข. จะจัดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมหนัก การดล่งแร่เหล็ก เพื่อประโยชน์
ในการก่อสร้างอุปกรณ์สำคัญต่าง ๆ ขึ้นภายในประเทศ

ค. จะเร่งรัดจัดสร้างทางหลวงของแผ่นดินตามโครงการใหม่ให้สำเร็จ
ลุล่วงไปโดยเร็ว ทางหลวงจังหวัด และทางหลวงชนบท ก็จะให้พยายามก่อสร้างตามผัง
เมืองที่มีอยู่ การวางทางรถไฟไปสู่นานชุมชนที่สำคัญ การขุดคลอง แม่น้ำ เพื่อความสะดวก
ในการคมนาคมขนส่ง

ง. จะพยายามหาทางส่งเสริมช่วยเหลืออย่างแท้จริง ให้คนไทยได้เป็นเจ้าของในการพาณิชย์ ทั้งจะป้องกันไม่ให้คนต่างชาติเข้ามาแข่งการค้าของคนไทย ในย่านชุมชน

๕. การปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูการคลังและป้องกันไม่ให้เสื่อมโทรม

ก. งบประมาณการใช้จ่ายของแผ่นดิน จะพยายามให้เข้าคู่คุณภาพ และจะพยายามให้รายไครายจ่ายคู่กัน เพื่อเสถียรภาพทางการคลังของประเทศ

ข. ภาษีอากรที่ไม่เป็นธรรมแก่สังคม จะพิจารณาเลิกขึ้นไปโดยเร็ว และจะให้กิจการตรา ส.ร.ม. เพื่อป้องกันการรั่วไหลของภาษีอากร เช่น การผูกขาด ทรัพย์สินล้ม และสรรพากร เป็นต้น

ค. การควบคุมธนาคารและเครดิตสถาน จะโคตร้า ก.ม.แก้ไขให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันความเสียหายของผูกพันเงินธนาคาร

ง. การแก้ปัญหาเงินเฟ้อ ด้วยการประยุกต์ใช้ของงบประมาณ การตั้งผลิตภัณฑ์ส่งออกนอกประเทศ การคุมเงินตราต่างประเทศมิให้เข้าไปในทางที่ไม่จำเป็น ทั้งนี้ไม่ยอมรับเงินเพื่อเข้า จำเงินเพื่อออก

๖. จะให้มีการแยกอำนาจตุลาการเด็ดขาด เพื่อความเป็นอิสระของการพิจารณา สิทธิทางอาชรรคดี โดยตราเป็น ก.ม. ประกฤษฐานะตุลาการความเจกนารมภ์ ของรัฐธรรมนูญ

๗. จะกักตุนประชาชนบางส่วนไว้ใกล้ที่สุด โดยจะหึงเหียงจากประชาชน เป็นหลักดำเนินการเมือง และหาปฏิบัติตามระบอบเสรีประชาธิปไตย โดยประชาชนเพื่อประชาชน

๘. จะพยายามช่วยสนับสนุน กำกับ ผู้ใหญ่บ้าน ชาวไร่ชาวนานี้ แทพ่ย์ ประจำตำบล และประชาชน ให้มีวิถีชีวิตที่ดีกว่าปัจจุบัน

๙. จะบำรุงส่งเสริมสหกรณ์สหกรณ์และช่วยเหลือศาสนาอื่น ๆ ให้ไม่ละเลย

๔.๒.๕ พรรคเศรษฐกิจ

พรรคเศรษฐกิจมี นายเทพ โสภณพิชิต ฌาติกอภาณุแทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ เป็นหัวหน้าพรรค และ นายแก้ว นรปที เป็นเลขาธิการ ได้จดทะเบียนตั้งพรรคเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๔๘๔^{๑๑} พรรคเศรษฐกิจได้กำหนดนโยบายของพรรคไว้ ดังนี้^{๑๒}

การต่างประเทศ พรรคเศรษฐกิจจะนำทุกอย่างเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างประเทศ จะยึดมั่นถือมั่นของลัทธิประชาชาติอย่างใกล้ชิดในเรื่องที่ไม่ขัดแย้งสวัสดิภาพของชาวไทย และจะยึดมั่นในมโนคติของลัทธิประชาชาติ จะจัดซื้อยุทโธปกรณ์และอาวุธซึ่งประเทศไทยได้รบจากอิมปีโดยกายนอก และจะดำเนินสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศทั่วโลกโดยไม่ถือผ่านและอธิปไตยเป็นเครื่องวิงวอน ทั้งจะสนับสนุนให้ทุกประเทศเจ้าเป็นสมาชิกของลัทธิสหประชาชาติ เพราะการอยู่ร่วมกันโดยสันติเท่านั้น ที่จะบังโลกให้เกิดสันติภาพอันถาวร

การเมือง การปกครอง พรรคเศรษฐกิจจะรักษาและดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยโดยเคร่งครัด อำนาจอธิปไตยทั้งสามอย่าง ต่างจะเป็นอิสระโดยแท้จริง ไม่ก้าวข้ามกับประการใด การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นจะเป็นของราษฎรโดยแน่นอน บัญชีนามส่วนได้เสียของประชาชาติ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศควรมีสิทธิออกเสียงด้วยตนเอง

เศรษฐกิจและการคลัง พรรคเศรษฐกิจเห็นว่ารัฐจะต้องจัดระบบภาษีให้เป็นธรรมแก่สังคมยิ่งขึ้น ราษฎรควรเจือจมนโยบายของภาษีเป็นทางนำมาซึ่งสวัสดิภาพของราษฎรส่วนรวม โดยจะเลิกภาษีที่ไม่เป็นธรรม ค่าความยุ่งยากและเพิ่มภาระให้แก่ราษฎรโดยไม่จำเป็น จำต้องรักษาเจตนิมิตของเงินตราความวิจิตรถูกต้อง การใช้เงินของรัฐจะต้องเป็นไปโดยประหยัด รัฐต้องเข้าข้างเสริมองค์การจนควรให้ดำเนินไปด้วยความมั่นคง

^{๑๑} ประเสริฐ หน้า ๔๘

^{๑๒} "ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจดทะเบียนพรรคเศรษฐกิจ"

จะรักษาคุณภาพแห่งการค้าระหว่างประเทศไว้ด้วยดี จะสนับสนุนให้คนไทย
 ได้ทำการค้าในราคาถูก ในด้านการผลิตรัฐก็จะเป็นผู้ส่งเสริมแนะนำริเริ่มและช่วยเหลือ
 หรือควบคุมค่าเป็นการผลิตของจรรยาชนธึงและจำแนบ ทั้งนี้ จำเป็นต้องขบวนการ
 สหกรณ์รูปค้ำและรูปผลิตให้ทั่วประเทศ จะจัดระบบอุตสาหกรรมเป็นการใหญ่ซึ่งอุตสาหกรรม
 ในครอบครัวและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ปัญหาเรื่องที่ดินราษฎรต้องมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็น
 ของตนเองโดยทั่วไป โดยยึดชั้นจำนวนเนื้อที่ดินทอควรแก่ลักษณะและฐานะ

ในเรื่องแรงงานนั้น เกือบเคารพต่อแรงงานของชนชั้น กรรมกร และกสิกร
 ควรจะได้รับความคุ้มครองและกำรทำนุบำรุงเป็นพิเศษ ค่าจ้างแรงงาน จะต้องดูคุณภาพ
 ฐานของความยุติธรรม และเป็นกำรจำเป็นที่จะก่อให้เกิดแรงงานที่ว่างเปล่าไม่เกิดประโยชน์
 แก่ตนเองและประเทศชาติโดยมิใช่วิธีบังคับ

ในกำนชวานานั้น เกือบเคารพต่อแรงงานชนชั้น รัฐก็ตั้งใจชวานามีความสูง
 ขึ้นในวิธีทำนุบำรุงกันเอง แผนโร่นำอณเฑาะเอียงครชมครวโค โดยมีใช้พำนาคำนเคียว
 การบำรุงพืชพันธุ์สัตว์เลี้ยงเพื่อให้บรรดุกุณงหมายได้ชอนมากขึ้น ชวานาจะได้รับความมัน
 ใจว่า พืชและสัตว์เลี้ยงจะปลอดภัยจากโรคระบาดและโจรผู้ร้าย รัฐจะคงหาวิธีการนำ
 เขาแรงงานกรรมชาคิดส่งเสริมด้วยวิทยาศาสตร์มาช่วนแรงคนใหม่มากขึ้น ส่งเสริมและรักษา
 คุณภาพของดินออกจกนการจัดการขอประหวน และการคมนาคนชงตึงและสัตว์จากนมาสู่
 ทอาค โดยถือเป็นงานค่นก่นงานอื่น ๆ

การศึกษ รัฐมีหน้าที่ให้การศึกษาให้ราษฎรเป็นผู้เจริญ และเหมาะที่จะอยู่ใน
 สังคมมนุษย์ โดยจะคงวางแผนการศึกษาของชาติอันแน่นอนและสัมฤทธิ์ผล รัฐจึงให้การ
 ศึกษาโดยไม่หวังการคณนแทนเป็นเงินทอง จะคงส่งเสริมการศึกษาทุกสาขาให้โดยมาตรฐาน
 ถึงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะอาชีวศึกษา ให้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวได้ และ
 รัฐจึงส่งเสริมอุดหนุนการศึกษาให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาคึงแก่ชั้นอนุบาลจนถึง
 มหาวิชยาลัยอย่างกว้างขวาง คึงมีห้องอาศัยศาสนา ประเทอ์อันศักดิ์เกลาชรมนนิสัรราษฎร
 ให้เป็นไปในทางที่ดี จะคงยึดค่นนิสัรให้ราษฎรและอนุชนชานชึงถึงการเสียสละความพุดช่วน

ตัวเพื่อส่วนรวม ในการผลิตครูและส่งเสริมฐานะของครูนั้น รัฐจึงปรับปรุงส่งเสริมฐานะครูให้มั่นคงและมีเกียรติภาคภูมิใจในวิชาชีพในฐานะเป็นแม่พิมพ์ของชาติ

การกั้นกีดกัน รัฐจะกั้นกีดกันต่างเมืองของชุมชนแต่ละแห่ง และดำเนินการกักนปองเชื้อโรคไว้เป็นไปในทางที่ราษฎรจะได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีพในทางปลอดภยันามัยที่สุดจากโรค และในทางสะดวกตามสมควร รัฐจะต้องหาวิธีให้ความสะดวกและอำนวยความสะดวกส่งเสริมการร่ำเรียนและเพื่อสุขภาพที่ดีของเชื้อโรค รัฐจึงหาวิธีป้องกันโรคภัยไข้เจ็บก่อนวิธีการรักษาโรค ราษฎรที่เจ็บป่วยมิควรได้รับการรักษาพยาบาลแต่อย่างใด รัฐจำเป็นต้องอุปการะบุคคลที่ไร้งาน คนชรา เด็ก และสตรีไร้ที่อาศัย ผู้มีบุตรมาก และผู้ทุพพลภาพ ตลอดจนการตามขงคนจรจัด รัฐจึงหาทางจัดระดมการครองชีพให้โดยผู้ดูแลสภาพภัยร้ายไต่ของประชาชนมิให้ราษฎรได้รับความอดอยาก การป้องกันและปราบปรามภายในประเทศนั้น รัฐจึงหาวิธีป้องกันอาชญากรรมมากกว่าการปราบปราม การป้องกันประเทศนั้นรัฐจึงมีกำลังเพียงพอป้องกันประเทศมากกว่าการปราบปราม

นอกจากพรรคการเมืองที่กล่าวมาทั้ง ๕ พรรคแล้วนั้น ยังมีพรรคการเมืองอื่นเป็นจำนวนมากที่อาจคณะเป็นจกทั้งตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ส.ส. ๒๔๔๔ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้ ๑๕

- ๑. พรรคกรรมกร ๒. พรรคชาวนา ๓. พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย
- ๔. พรรคสงเคราะห์ชาติและกาารกุศล ๕. พรรคชาตินิยม ๖. พรรคอนุรักษ
- ๗. พรรคสังคมนิยม ๘. พรรคขบวนการไค้ปาร์ก ๙. พรรคชาติประชาธิปไตย
- ๑๐. พรรคหนุ่มไทย ๑๑. พรรคสหพันธ์เกษตรกร ๑๒. พรรคราษฎร ๑๓. พรรคคนดี
- ๑๔. พรรคศิวิลิส ๑๕. พรรคประชาชน ๑๖. พรรคอนุชน ๑๗. พรรคขบวนการสหพันธ์รัฐสภาคนนิยม
- ๑๘. พรรคอิสลาม ๑๙. พรรคชาติสังคมนิยม ๒๐. พรรคปฏิวัติ
- ๒๑. พรรคศรีอารยเมตไตร ๒๒. พรรคไทยมุสลิมหรือไทยอิสลาม ๒๓. พรรคสยามประเทศ
- ๒๔. พรรคประชาราษฎร์ ๒๕. พรรคสหพันธ์ประชาธิปไตย ๒๖. พรรค

๑๕ เทศวิภาจ เอ็ม ๒๐ กชน ๔, สิงหาคม ๒๔๐๔ หน้า ๒๔๔ - ๒๔๖

ปราบคอรัปชั่น

พรรคการเมืองเหล่านี้กำลังศึกษาแบบแผนนโยบายของคนที่ประชาชนเลือก
หรือใคร่รับการเลือกตั้ง แต่ปรากฏว่าประชาชนไม่มีความสนใจต่อบ้างใด แต่ก็คือสมาชิก
ของพรรคการเมืองเหล่านี้ก็ยอมที่จะไม่ใคร่เลือกขงนมั้แก่คนเคี้ยว และเป็นที่น่าสังเกต
ว่านโยบายข้อหนึ่งซึ่งแต่ละพรรคจะขาดเสียมิได้ก็คือ จะเหอคหุขชาติ ศาสนา ธรรมชา
กษัตริย์ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วไม่น่าจะเป็นนโยบายของพรรคการเมืองเพราะเป็นหน้าที่
ของทุกคนที่จะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว ถ้ามีรายชื้อตัวหน้าพรรคการเมือง เธาธิการพรรค
คอกคจนนโยบายของพรรคการเมืองแต่ละพรรคไปรคคจากภาคชนวก จ.

๔.๖.๖ แนวร่วมถึงคณนิเฒ

ก่อตั้งขึ้นในเดือนกันยายน ๒๔๔๘ ประกอบด้วย พรรคสังคมนิยม พรรค
เสรีนิยม พรรคอนุชาธิปไตย พรรคสังคมนิยมไทย และพรรคเสรีประชา
ธิปไตย แนวร่วมถึงคณนิเฒ นายเทศ โสภณนิสิต หัวหน้าพรรคเสรีนิยม เป็นหัวหน้า
วัตถุประสงค์ของแนวร่วมถึงคณนิเฒ ขอจะสรุปได้ดังนี้

- (๑) เจริญสร้างเอกราชให้สมบูรณ์
- (๒) กำจัดอิทธิอาณานิคมทุกแบบ
- (๓) ให้ประชาชนได้มีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
- (๔) ให้มีสันติภาพถาวร
- (๕) ส่งเสริมมาตรฐานการครองชีพให้ดีขึ้น

กล่าวโดยทั่วไปแล้วนโยบายของแนวร่วมถึงคณนิเฒก็คล้ายกับนโยบายของ
พรรคต่าง ๆ ๕ พรรคดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคเสรีนิยม พรรคการเมืองและ

^{๒๖} สมุท รุทธิทณะ ๒๖ การปฏิวัติไทยและรัฐประหาร ๒๔๔๘ ถึง ๒๕๐๓ (ทรชนคร : โรงพิมพ์สื่อการพิมพ์ ๒๕๐๓) หน้า ๔๔๖ ฎรายละเอียคเรื่อง "แนวร่วมถึงคณนิเฒ" ใน Bangkok Post, Jan. 16, 1957

กลุ่มการเมืองที่ก้าวหน้ามี ต่างก็โจมตีนโยบายกลไกงานการบริหารงานของรัฐมาในขณะ
 นั้น เช่นประธานวิธีการแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒ ว่าเป็นการฉ้อราษฎร์บัง
 ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังได้ร่วมกับ
 ประธานสภาผู้แทนราษฎร ๖ ที่มีที่ประเทศไทย โดยเฉพาะการต่อสู้รัฐฯ ได้ความช่วยเหลือ
 เพื่อยุติการปกครองประเทศโดย และการฉ้อราษฎร์บังในที่ประชุมที่มีทัศนคติที่มั่นคงมาบังคับ
 หวังสองเรื่องปรากฏอยู่ในข้อแถลงของแนวร่วมซึ่งสนับสนุน อย่างไรก็ตามทั้งนี้ทางสภา
 เมืองของกลุ่มฝ่ายซ้ายคงกล่าวไว้ว่ามีน้อยมาก เพราะจากการเลือกตั้งทั่วไปในเดือน
 กุมภาพันธ์ และ ธันวาคม ๒๕๐๐ ปรากฏว่าจำนวนสมาชิกฝ่ายซ้ายได้รับเลือกประมาณ ๑๔
 คนเท่านั้น

๔.๔ การเลือกตั้งทั่วไปในปี ๒๕๐๐

การเลือกตั้งครั้งนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์การปก
 ครองของประเทศไทย เพราะปรากฏการณ์การทุจริตในการเลือกตั้งก่อให้เกิดความไม่พอใจ
 ในหมู่ประชาชนทั่วไป จนถึงขั้นมีการเคลื่อนไหวคัดค้านการเลือกตั้งเป็นผลให้เกิดความบุง
 ขาดทางการเมืองเป็นอย่างมาก ในที่สุดก็ได้มีการรัฐประหารเป็นผลให้รัฐบาลของ
 จอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องพ้นจากตำแหน่งไป

เท่าที่มีการเลือกตั้งในประเทศไทยนั้น การเลือกตั้งครั้งนี้ ๑ เป็นการเลือกตั้ง
 ครั้งโดยทางอ้อมซึ่งมีเพียงครั้งเดียวเท่านั้น นอกนั้นเป็นการเลือกตั้งโดยตรง การเลือก
 ครั้งครั้งที่ ๒ ถึงครั้งที่ ๕ เป็นการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต แต่ละเขตได้เลือกผู้แทนราษฎร
 ได้เพียงหนึ่งคน การเลือกตั้งครั้งที่ ๖ ถึงครั้งที่ ๘ เป็นการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต คือ
 ทั่วประเทศจึงมีเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้ในบางจังหวัดจึงเลือกผู้แทนราษฎรได้มากกว่าหนึ่งคน
 ส่วนมีการเลือกตั้งทั่วไปใน ค.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งกระทำในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ เป็นการ
 เลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตเช่นเคยกับการเลือกตั้งครั้งที่ ๖ ถึงครั้งที่ ๘ ๓๓

๓๓ กระทรวงมหาดไทย รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 เขม ๑ (สรุปรวม : โรงพิมพ์กระต่ายไทย, ๒๕๐๐) หน้า ๕

๔.๓.๑ คุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง

ผู้เลือกตั้งต้องมีชื่อเป็นบุคคลตามกฎหมายโดยหมายของศาลในวันเลือกตั้ง และต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่มีสัญชาติไทยนอก
- (ก) ความเป็นคนต่างถิ่น ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ซื่อสัตย์สุจริตไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ
 - ๑. ได้รับราชการตติยการตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการตติยการ
 - ๒. เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาล หรือครูประชาบาล โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ
 - ๓. เป็น หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนสมาชิกจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเกษตรประจำตำบล
- (ข) ถ้าเป็นบุคคลผู้ใดมีสัญชาติไทยโดยกรมแปลงชาติ ต้องมีคุณสมบัติดังที่กล่าวมาแล้วใน (ก) และต้องมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีมาแล้ว ไม่น้อยกว่า
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง สำหรับบุคคลต่อไปนี้ถือว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง
 - (๑) บุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
 - (๒) บุคคลที่หมดสติของข้างและเป็นผู้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ หรือขาดสติของข้าง

๑๕ ระเบียบวิธีพิจารณาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๔๔ มาตรา ๑๖
 ๑๖ เรื่องเดียวกัน มาตรา ๑๗
 ๑๗ เรื่องเดียวกัน มาตรา ๑๘

- (๑) ภิกษุ สามเณร นักรบศ. ภริยานีชาวช. หรือ
- (๔) ผู้อยู่ในระหว่างถูกกาลทิศาคนมาใบ้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

๔.๑.๒ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติเหมือนกับผู้เลือกตั้งทุกประการ และต้องไม่
ขาดคุณสมบัติของผู้สมัคร กล่าวคือ ๕๐

- (๑) ผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔ (ขาดคุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง)
- (๒) ผู้ศึกษาเฮตทิกโคโฆน
- (๓) บุคคลผู้ล้มละลายซึ่งกาลยังไม่ถึงไต่ถามคดี
- (๔) บุคคลผู้เป็นโรคเรื้อน วัณโรคระยะอันตราย หรือเป็นโรคพิษสุรา

เรื้อรัง

(๕) ผู้ถูกจำคุก หรือเคยถูกจำคุกถึงหกหนเดือนขึ้นไป ตามคำพิพากษาถึง
ที่สุดให้จำคุก และพ้นโทษไปไม่ถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบสิบปี หรือผู้ถูกจำคุก หรือ
เคยถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป ทั้งนี้เว้นแต่ความผิดขู่โทษ
หรือความผิดที่มีกำหนดโทษหนักขู่โทษ หรือความผิดอันใดกระทำโดยประมาทหรือ

(๖) ข้าราชการซึ่งถูกไล่ออก หรือปลดออกจากตำแหน่ง เพราะทุจริตต่อ
หน้าที่ราชการ โคนิได้รับเบี่ยงตัว บำเหน็จ หรือบำนาญ หรือพนักงานเทศบาล พนักงาน
สุขาภิบาล หรือพนักงานองค์การของรัฐ ซึ่งถูกไล่ออก ปลดออก หรือเลิกจ้างเพราะ
ทุจริตต่อหน้าที่ นับแต่วันออกจากตำแหน่งถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบห้าปี

นอกจากนี้ กฎหมายยังห้ามมิให้ข้าราชการ พนักงานเทศบาล หรือพนักงาน
สุขาภิบาลสมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่ ๕๑

- (๑) ข้าราชการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี หรือ

เทศมนตรี

๕๐ เรื่องเดียวกัน มาตรา ๒๐
๕๑ เรื่องเดียวกัน มาตรา ๒๑

(๒) ได้ออกจากตำแหน่งเกินกว่าหกเดือนในวันสมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่
ในกรณีที่มีการขู่ว่าจะยุบสภา หรือในกรณีที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งเดียว
ในวันสมัครรับเลือกตั้งใด เมื่อได้ออกจากตำแหน่งก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือ

(๓) ผู้จ้างของรัฐราชการตามบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งมิใช่ทหาร หรือตำรวจ
ที่ต้องรับราชการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หรือกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม
การปกครองส่วนท้องถิ่น

เพื่อที่จะให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยความเรียบร้อยและยุติธรรม กฎหมายจึง
กำหนดให้พรรคการเมืองแต่ละพรรค และผู้สมัครแต่ละคนมีสิทธิเลือกตั้งผู้เลือกตั้งเป็นผู้แทน
พรรค หรือผู้แทนผู้มีสิทธิ ประชาชน ๓ ที่ซึ่งจัดไว้ในที่เลือกตั้งใดแห่งละหนึ่งคน ๔๐ ผู้
แทนพรรคการเมือง หรือผู้แทนสมัคร มีสิทธิเลือกตั้งเมื่อเห็นว่ากรรมการตรวจคะแนน
ปฏิบัติการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยเป็นคำพิพากษาเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการตรวจ
คะแนน

๔.๓.๑ ผลการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งครั้งนี้ พรรคการเมืองแต่ละพรรคซึ่งได้จัดตั้งขึ้นก่อนการเลือก
ตั้งไม่นานนัก ต่างก็ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง โดยแจกจ่ายพรรคเหิมขิมคึกฉิว รัย
พรรคประชาพิทักษ์ ได้ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเกือบทุกจังหวัด ในจำนวนของเมือง
ถึงเขต ๒๖,๔๐๑,๓๐๓ คน ผู้สิทธิเลือกตั้งมีจำนวน ๔,๘๘๘,๐๓๗ คน ในจำนวนนี้มีผู้
ใช้สิทธิเลือกตั้ง ๔,๖๖๗,๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละประมาณ ๕๓ ๕๕ จำนวนผู้มาใช้สิทธิ
เลือกตั้งครั้งนี้มีจำนวนสูงกว่าการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
ประชาชนทั่วไปมีการศึกษาสูงขึ้น จึงมีความสนใจในกิจการของบ้านเมืองยิ่งขึ้น หรือ
อาจเป็นเพราะว่า การโฆษณาชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนเสียง ซึ่งดำเนินการ
โดยรัฐบาลได้กระทำอย่างจริงจัง เป็นเหตุให้ผู้สิทธิเลือกตั้งเกิดความสนใจ นอกจากนี้

๔๐ เรื่องเกี่ยวกับ มาตรา ๔๔

๔๔ กระบวนการภาคไทย หน้า ๑๒๓

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งแต่ละคนมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปมีความสนใจในการเลือกตั้งครั้งนี้ด้วย

อาจกล่าวได้ว่านับแต่มีการเลือกตั้งขึ้นในประเทศไทย การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งที่พรรคการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องกับมากที่สุด พรรคการเมืองแต่ละพรรคต่างก็ได้โฆษณาแผนนโยบายของตนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ประชาชนเกิดความนิยมจะได้เลือกผู้สมัครซึ่งสังกัดพรรคการเมืองนั้น ๆ อย่างไรก็ตามแม้ว่านโยบายของแต่ละพรรคจะเป็นที่น่าเชื่อถือสักเพียงใด แต่ที่ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจเฉพาะพรรคเสรีนิยมศึกษา ก็เพราะพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้น ส่วนพรรคการเมืองอื่น ๆ แม้จะได้เลือกตั้งเข้ามาข้างต้นก็มีจำนวนไม่มากนัก จะเห็นว่าในจำนวนพรรคการเมืองประมาณ ๒๐ กว่าพรรค มีเพียง ๔ พรรคเท่านั้นที่สมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้ง ในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ๑๖๐ คน มีสมาชิกของพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้รับเลือกตั้งดังนี้ ๔๔

พรรคเสรีนิยมศึกษา	๔๒	คน
พรรคประชาธิปัตย์	๒๔	"
พรรคเสรีประชาธิปไตย	๑๑	"
พรรคธรรมมาชีพ	๑๐	"
พรรคเศรษฐกิจ	๔	"
พรรคชาตินิยม	๑	"
พรรคชนวนการไฮด์ปาร์ค	๒	"
พรรคอิสลาม	๒	"
ไม่สังกัดพรรคใด	๑๑	"
รวมทั้งหมด	๑๖๐	"

จากผลการเลือกตั้งดังกล่าวทำให้พรรคเสรีนิยมศึกษา ขึ้นเป็นพรรคฝ่ายรัฐบาล มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเคยได้รับความนิยมอย่าง

กว้างขวางในหมู่ประชาชนได้รับเลือกเพียง ๔๔ คนเท่านั้น ส่วนพรรคการเมืองอื่น ๆ ได้รับเลือกเข้ามามีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งถ้าหากพรรคการเมืองฝ่ายค้านเหล่านี้ไม่สามารถรวมกันได้แล้ว การทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้านก็จะไม่มีตอนก่อกำเนิด

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ได้เป็นไปโดยไม่ยุติธรรม หน่วยงานเลือกตั้งหลายแห่งไม่มีการรวมการมาประจำหน่วย มีบุคคลบางกลุ่มได้ก่อกวนในการลงคะแนน ทั้งคนละหน่วยครั้งและครั้งละหลาย ๆ บั๊ก มีการทำร้ายผู้ออกเสียงเลือกตั้ง บางคนแสดงความคิดเห็นสนับสนุนพรรคประชาธิปไตยบ้างเกิดเคย มีการขู่ข่มขู่ไปทั่วทุกบ้านหน่วยเลือกตั้งหลายหน่วย โดยเฉพาะตนเองจึงก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ป๊อปปูล่า นักรักศึกษา และประชาชนทั่วไป และในที่สุดก็ได้มีการเดินขบวนคัดค้านการเลือกตั้งครั้งนี้ ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องประสบปัญหาทางการเมืองอย่างหนัก เมื่อรัฐบาลไม่สามารถทนกระแสสถานการณ์ได้จึงได้เกิดรัฐประหารขึ้นในเย็นวันเอง ทำให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องพ้นจากตำแหน่งไป ซึ่งรายละเอียดในเรื่องนี้จะได้อธิบายต่อไป

๔.๔ เหตุการณ์ทางการเมืองภายหลังการเลือกตั้ง

ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ บ้านหันไปแล้ว รัฐบาลก็ได้ประสบปัญหาทางการเมืองอย่างร้ายแรงซึ่งรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขได้จนนำไปสู่ความล้มเหลว เป็นผลให้รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ถูกล้มพ้นจากตำแหน่งไปโดยการรัฐประหารของฝ่ายทหารซึ่งมีจอมพล ถนอมศรี ธรรมวิทย์ เป็นผู้นำ ก่อนที่จะมีการรัฐประหารได้ มีเหตุการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

๔.๔.๑ การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

เนื่องจากการเลือกตั้งที่บ้านหันนั้น ปรากฏว่าได้เป็นไปโดยไม่ยุติธรรมจึงได้กล่าวมาแล้ว จึงก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ป๊อปปูล่า นักรักศึกษา และประชาชนทั่วไป หนังสือพิมพ์รายวันหลายฉบับได้ลงบทความที่ตีพิมพ์รัฐบาลอย่างรุนแรง และก่อนนั้นก็มีความเคลื่อนไหวในหมู่ป๊อปปูล่า นักรักศึกษา ที่จะเดินขบวนคัดค้านการเลือกตั้งครั้งนี้ โดยเฉพาะเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม

๒๕๐๐ รัฐบาลจึงได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน มีใจความดังนี้ "เนื่องจากมีคณะบุคคล และฝูงชนก่อกวนหลายหมื่นคนเป็นการยุยงและปลุกปั่นประชาชนให้ทำร้ายก่อกวนความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง มุ่งหวังที่จะทำลายล้างรัฐบาล โค่นระห่ำการชกชานไม้ประชาชนเข้าใจผิด และดูหมิ่นเกลียดชังรัฐบาล ตลอดจนเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติราชการหน้าที่ นอกจากที่ยังมีคดีเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ และเกินขอบเขตเพื่อปลุกปั่นยุยงประชาชนให้เกิดการจลาจลวุ่นวายก่อความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของชนและพรรคพวกทางการเมือง รัฐบาลจึงเห็นจำเป็นต้องดำเนินการป้องกันและปราบปราม เหตุที่จะเกิดขึ้นโดยคณะรัฐมนตรีจึงมีมติโดยมติเอกฉันท์ คณะรัฐมนตรี นายสุชาติธรรมสาร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้บัญชาการฝ่ายทหาร มีอำนาจในการสั่งเคลื่อนย้ายกำลังทหารบก เรือ อากาศ โดยทางบกทางอากาศได้ขบวน..... ห้ามมิให้มีการชุมนุมสาธารณะ การเกินขอบเขต และมีวุ่นวายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งแก่ ๕ คนขึ้นไป รวมทั้งห้ามพิมพ์หรือโฆษณาข้อความ และเอกสารใด ๆ ในอันที่จะกระแหยกระเพื่อมถึงความมั่นคง หรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน" ๕๖

ระหว่างที่รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และมอบให้จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้บัญชาการฝ่ายทหาร มีอำนาจในการสั่งเคลื่อนย้ายกำลังทหารบก เรือ อากาศ โดยทางบกทางอากาศได้ขบวนนั้น รัฐบาลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแถลงข่าวในระหว่างสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้นคณะหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย พลโท ม.จ.ชาม กุญชร อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ พลตรี อัมพร จันทคามนนท์ นายสุวิชัย ทัณัฐเศรษฐ และ พล.ต.อ. อรรถ อรรถจินดา คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่แถลงแก่สื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งยังมีสิทธิได้กล่าวหาว่ารัฐบาลว่าทุจริตฉ้อโกงในการเลือกตั้ง ๕๗

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือเดิน

๕๖ ประจวบ ทองอุไร อินบพณิก หน้า ๕๐๖ - ๕๐๘
 ๕๗ เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๗๑ - ๕๗๒

ชวน แต่บรรดานักศึกษาศึกษาและประชาชนที่ตาโตเจือทั้งไม่ และได้ตากับเงินชวนนัก
ด้านการเลือกตั้งครั้งนี้ ทางฝ่ายรัฐบาลไม่สามารถที่จะยับยั้งได้ เพราะผู้ที่เข้าร่วมเงิน
ชวนนั้นมีจำนวนมากมายเกินกว่าครึ่งเจ้าหน้าที่จะชดเชยว่างได้

๔.๔.๒ การก่อตั้งพรรคสยาม

ท่ามกลางความยุ่งยากทางการเมืองซึ่งรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม กำลัง
ประสบอยู่ใน ใ้มีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นอีกพรรคหนึ่งชื่อว่า "พรรค
สยาม" โดยมีนายสุกิจ ธิมนานเฉลิมศรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ เป็น
หัวหน้าพรรค นายสงวน จันทรธาดา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครพนม เป็นเอหา
ธิการพรรค^{๕๕} พรรคนี้สามารถดึงเอาพรรคเสรีนิยมนักศึกษาที่มาได้ ๑๐ คน จากแนวร่วม
และพวกอิสระบ้างรวมทั้งหมดประมาณ ๒๐ คน^{๕๖} การก่อตั้งพรรคสยามทำให้เสถียรภาพ
ของรัฐบาลซึ่งไม่ค่อยจะมีคงอยู่แล้วกลับยิ่งเอวราบลงไปอีก เพราะพรรคนี้เป็นนโยบายก่อ
ตั้งรัฐบาลและที่สำคัญก็คือ ได้ดึงเอาสมาชิกทั้งสังกัดพรรคเสรีนิยมนักศึกษาเข้ามาร่วมใน
พรรคได้หลายคน มีบางคนให้ความเห็นว่าพรรคสยามได้รับความสนับสนุนจากจอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทั้งนี้ เพราะนายสงวน จันทรธาดา เอหาธิการพรรค เป็นน้องชายของ
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งความเห็นดังกล่าวน่าจะเป็นความเห็นที่ถูกต้อง เพราะว่า
ภายหลังที่รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ถอนจากตำแหน่งไปแล้ว และเมื่อมีการแต่งตั้ง
ใหม่ พรรคสยามก็ได้ก้าวเข้ามาเป็นพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล เนื่องจากพรรคนี้มีความ
สำคัญถึงพรรคหนึ่ง จึงสมควรที่จะนำนโยบายของพรรคมากล่าวไว้ ๗ ข้อด้วย

นโยบายของพรรคสยาม พรรคสยามใ้ทำงานนโยบายของพรรคไว้ดังนี้^{๕๗}

^{๕๕} ฉนวน ธิวัชรหัต เมื่อจอมพล ป.อภัย (พระนคร : วิทยุการพิมพ์, ๒๕๐๖) หน้า ๔๗๖

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๔๔

^{๕๗} "ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการจัดระเบียบพรรคสยาม"
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔ ตอนที่ ๔๔ ๒ กรกฎาคม ๒๕๐๐ หน้า ๑๖๐๔ - ๑๖๐๖

การปกครอง

จะดำเนินการที่มั่นคงคือการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาอันมี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จะดำเนินการส่งเสริมให้ประชากรราษฎรของแต่ละท้องถิ่นได้มีโอกาสจัดการ
บริหารกิจการแต่ละท้องถิ่นของตนโดยอิสระ

จะดำเนินการให้ประชากรราษฎรได้รับบริการเมื่อเจ็บป่วย ศึกษา หมาย ฎกรา
หรืออากรอาชิต โศก เจ็บชามารคาและเด็ก

จะดำเนินการให้ประชากรราษฎรได้มีที่อยู่อาศัย และประกอบอาชีพของตนเอง
โดยให้ความปลอดภัยทางชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ให้เพียงพอเป็นที่แน่นอนทั้งด้านเสรีภาพ
และกรรมสิทธิ์

การทางประเทศ

จะดำเนินการรักษาและส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ โดยมาตรฐาน
แห่งความเสมอภาค และสิทธิเท่าเทียมกัน

จะดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศเพื่อ
ไม่เกิดสันติภาพการ

การเศรษฐกิจและการคลัง

จะดำเนินการจัดตั้งสถาบันการเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
ของประเทศ

จะดำเนินการในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการขนส่งให้
สอดคล้องกัน โดยมีโครงการอันแน่นอน

จะดำเนินการส่งเสริมให้ราษฎรได้ประกอบอาชีพโดยมีวิธีการสหกรณ์เป็นหลัก

จะดำเนินการส่งเสริมให้ราษฎรได้มีและรู้จักเครื่องทุนแรงในการเกษตร

จะดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้ราษฎรมีมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น และมีราย
ได้ทดแทนการครของชีวิต

จะดำเนินการในกิจการและกรรมกรกันจากภาวะอื่น และมีให้คงอยู่ใน
ฐานะเสียเปรียบ

จะดำเนินการบุกวิถีทางที่จะไปประเทศและราษฎรมีเอกราชทางเศรษฐกิจ

จะดำเนินการให้กิจการอันเกี่ยวเนื่องกันในภาคค้า เป็นอันว่า ทัดจากกระแส
ไฟฟ้า จากกำลังน้ำ กำลังธรรมชาติอื่น และในที่สุดจากค่าน้ำมัน

จะดำเนินการเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อสังคมด้วยการจัดให้รัฐหรือสถาบัน
อื่น เป็นผู้ดำเนินการในกิจการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการพาณิชย์

จะดำเนินการจัดท่า ของ เติรม ทางด้านอุตสาหกรรมหนัก และจัดชวนให้มีการ
ลงทุนจากทั้งในประเทศและต่างประเทศตามความเหมาะสมและความปลอดภัยของสังคม

จะดำเนินการส่งเสริมการชลประทาน เป็นอันว่า เขื่อนกั้นน้ำ คลองระบายน้ำ
เขื่อนฝาย ตลอดจนอ่างเก็บน้ำ และการชลประทานอื่น เพื่อนำเอาน้ำไปค้ำคินออกมาใช้ให้เป็น
ประโยชน์ในการเกษตรในท้องถิ่นต่าง ๆ ไร่นาเลี้ยงอื่น

จะดำเนินการส่งเสริมการอุตสาหกรรมในครอบครัวให้ยิ่งขึ้น

จะดำเนินการส่งเสริมการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ ให้เหมาะสมกับการผลิตของ
ท้องถิ่นต่าง ๆ โดยการสร้างทางรถไฟ ถนน และคลองชลประทาน เพื่อใช้เป็นไปอย่างรวดเร็ว
และประหยัด

จะดำเนินการปรับปรุง แก้ไขภาษีอากรให้เป็นธรรม และให้สอดคล้องกับการ
ดำเนินการทางเศรษฐกิจ

จะดำเนินการให้หัวใจจ่ายภาษีอากรให้เป็นไปในทางที่เป็นประโยชน์ที่สุดแก่
ประชาราษฎร

จะดำเนินการปรับมูลค่าของเงินตราให้เสถียรภาค ให้มีอำนาจคุ้มกันทั้งในก้น
ทุนสำรอง และการหมุนเวียนของธนบัตรในท้องถิ่น

จะดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจและการธนาคารให้เป็นประโยชน์แก่ประชาราษฎร
เพื่อความวัฒนาถาวรทางเศรษฐกิจ

การรักษาสภาพภายใน

จะดำเนินการป้องกันอาชญากรรม โดยยึดหลักป้องกันก่อนปราบปราม

จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการรักษาสภาพภายในเพื่อพระราชกรณียกิจ
กระจายกำลังเจ้าหน้าที่ออกไปตามชนบทต่าง ๆ ทั่วประเทศตามพระราชกรณียกิจ

จะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการราชทัณฑ์ทั้งในด้านการลงโทษ อบรม และ
สวัสดิการของผู้ต้องขัง และผู้ต้องหา โดยยึดหลักมนุษยธรรม

จะดำเนินการให้ข้าราชการ พนักงาน กำนันผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และ
แพทย์ประจำตำบล ไม้หลักประกันแน่นอน ทั้งในขณะดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

จะดำเนินการโดยสุจริตทางที่จะให้เจ้าพนักงานผ่านปกครองและฝ่ายปราบ
ปรามเป็นมิตรและเป็นผู้รับใช้พระราชกรณียกิจเป็นเครื่องมือของบุคคล หรือคณะบุคคล
ในทางการเมือง การทหาร และการป้องกันประเทศ

จะดำเนินการ โดยสุจริตทางที่จะปรับปรุงส่งเสริมการทหารของชาติให้มีประสิทธิ
ภาพในการป้องกันเอกราช อธิปไตยของประเทศ และพระราชกรณียกิจ โดยทุกโอกาส สัญญา
หรือข้อตกลงใดที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังทหารต้องได้รับความยินยอมเห็นชอบจากรัฐสภา

จะดำเนินการให้ทหารเป็นทหารของชาติ มีใจของบุคคลใด หรือคณะใด
และจะให้ทหารเข้าใจโดยชัดแจ้งว่า ทหารนั้นมาจากราษฎร เพราะฉะนั้นราษฎรก็ถือทหาร

การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จะดำเนินการส่งเสริมมาตรฐานของครู อาจารย์ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้
สอดคล้องความต้องการ

จะดำเนินการ โดยสุจริตทางเพื่อเพิ่มสถานศึกษา อุปกรณ์การศึกษา ให้สอดคล้อง
ความต้องการ

จะดำเนินการส่งเสริมการศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ให้แพร่หลายและสอดคล้อง
กับหลักการเศรษฐกิจของชาติ

จะดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัย เกรียนอุดมศึกษา มัชฌิมศึกษา และอาชีวศึกษา
ตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้ความสะดวกแก่ประชาชน

จะดำเนินการเชิงรุก ส่งเสริม ตำบลรุ่งการศาสนา ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธา
ของประชาชน

จะดำเนินการส่งเสริมวัฒนธรรม และงานประเพณีของท้องถิ่นให้เป็นสมบัติ
ของชาติ อันไม่ขัดต่อความสงบสุขและอิทธิพลอันดีงามของสังคมและไม่ก่อให้เกิดความ
เสื่อมเสียแก่ประเทศชาติ

การศานตวัฒนธรรม

จะดำเนินการ โดยหุกิจวิธีทางที่จะให้การดำเนินการของฝ่ายศานตการได้เป็น
อิสระโดยแท้จริง

จะดำเนินการปรับปรุงกระบวนการพิจารณา เพื่อคล่องตัวเร็วขี้น

การสาธารณสุข

จะดำเนินการโดยหุกิจวิธีทางที่จะผลิตแพทย์ พยาบาล และพนักงานอนามัย
ให้เพียงพอ

จะดำเนินการจัดตั้งสถานีอนามัย โรงพยาบาล ในหัวประเทศและจัดตั้งโรงงาน
เวชภัณฑ์ เพื่อผลิตยารักษาโรคขึ้นภายในประเทศ

หลังจากที่พรรคชนภูมิได้จดทะเบียนจัดตั้งเรียบร้อยแล้ว ก็ได้เริ่มบทบาทใน
ฐานะเป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม อันนี้ โดยขอความร่วมมือไปยัง
พรรคฝ่ายค้านอื่น ๆ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองใด เช่น
ผู้สมัครอิสระเปิดอภิปรายทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๕ เพื่อให้
รัฐบาลชี้แจงในข้อข้องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๕๐

๑. รัฐบาลนี้ไม่สามารถรักษากฎหมายของบ้านเมือง เป็นเหตุให้เกิดความไม่

๕๐ สภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ (ครั้งแรก)
และสมัยสามัญครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๑ หน้า ๔๔๐

สงบเรียบร้อย และได้เห็นกระบวนการภายในประเทศ

๒. รัฐบาลบริหารการคลังของประเทศไปในทางที่ไม่ชอบ ทำให้ฐานะการคลังของประเทศเสื่อมโทรม จนก่อให้เกิดหนี้สินตกค้างมากขึ้น

๓. รัฐบาลนี้ ไม่สามารถบริหารกิจการด้านต่างประเทศตามที่แถลงไว้ และไม่สามารถดำเนินการด้านต่างประเทศโดยอิสระ ทั้งไม่มีการริเริ่มความคิดเห็นของประชาชน

๔. รัฐบาลนี้ไม่สามารถจัดการศึกษาให้เป็นที่พอใจแก่ประชาชน

๕. รัฐบาลนี้ไม่สามารถเพิ่มระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนตามที่แถลงไว้ ทั้งไม่มีนโยบายที่จะลดค่าครองชีพของประชาชน

๖. รัฐบาลนี้ไม่สามารถดำเนินการในทางเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศและประชาชน

๗. รัฐบาลนี้ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน ถึงแม้จะส่งเสริมให้มีการคอร์รัปชันมากขึ้น

๘. คณะรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดนี้ ไม่รักษาสัจจะวาจาที่กล่าวไว้จนเป็นเหตุให้เสื่อมความนิยมเชื่อถือจากประชาชน

๙. ในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลนี้ ได้ส่งสัญญาณว่า ไม่รับผิดชอบต่อประชาชนและไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตย

เมื่อสมาชิกพรรคสหประชาชาติด้วยกันต่างบ้านต่างเมือง ถูกสิทธิให้เปิดอภิปรายทั่วไปแล้ว ทางฝ่ายสมาชิกพรรคเสรีมีนัจคิวกาก็เริ่มมีความเคลื่อนไหวโดยสมาชิกกลุ่มหนึ่งได้หาหนังสือแจ้งไปยังรัฐบาลขอใ้ยับยั้งผู้พิทักษ์กฏว่านั่นเสีย โคนอ้างเหตุผลว่าในรัฐธรรมนูญมาตรา ๗๕ นั้น ได้ให้สิทธิแก่รัฐบาลไว้คำว่า "คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ระงับการอภิปรายทั่วไปนั้นเสียได้" เมื่อเห็นว่าเห็นเรื่องนี้ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์ของแผ่นดิน ^{๕๖} นอกจากนั้นสมาชิกพรรคเสรีมีนัจคิวกายังได้

^{๕๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๔๘๕ มาตรา ๗๕

ในเขตชลในการขอให้รัฐบาลยังมีผู้คิดอภิปรายทั่วไปว่า การที่ปล่อยไฟป่าบ้านเกิด
 อภิปรายรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๙๘ นั้น จะทำให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อ
 เสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเปิดอภิปรายครั้งนี้ไม่มีการลงมติ
 ในรัฐสภาอภิปรายในทิศทางลงไปในที่ประชุมคณะปราชญ์ทั้งสามแห่ง การที่รัฐบาลเขียน
 เปรียบเทียบที่ว่ามีอำนาจไม่ยังมีผู้คิดก็คงกล่าวก็เท่ากับว่าให้โอกาสแก่ฝ่ายค้านหาเรื่อง
 หลีกเอียงไม่ได้ แม้รัฐบาลจะโต้ตอบชี้แจงอย่างไร ก็คงมีหน้าที่ประชาชนจะต้อง
 เพราะประชาชนมีความจริงซึ่งรัฐบาลเป็นเหตุเริ่มอยู่แล้ว ^{๕๑}

อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็ยินยอมให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปตามที่ฝ่ายค้านต้อง
 การ เพราะพิจารณาเห็นว่าจะเป็นผลดีแก่รัฐบาลอยู่บ้าง ในแง่ที่ว่าจะให้โอกาสต่อ
 แก่ตัวอรรถกถาของฝ่ายค้านได้อย่างกว้างขวาง รวมถึงทำให้ประชาชนหือไม่ได้ทราบ
 ข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่รัฐบาลโดยตรง แม้ภายหลังที่การเปิดอภิปรายดำเนินไปได้
 ในนานนั้ก ก็ได้มีการเคลื่อนไหวที่แสดงให้เห็นถึงความยุ่งยากทางการเมือง โดยเฉพาะ
 การแตกแยกกันในบรรดาผู้นำทางการเมืองเกิดขึ้นซึ่งจะได้อภิปรายในหัวข้อต่อไป

๔.๔.๑ การแตกแยกกันระหว่างคณะรัฐประหารกับคณะรัฐบาล

การแตกแยกกันระหว่างบรรดาผู้นำทางการเมือง หรืออีกนัย
 หนึ่งการแตกแยกกันระหว่างคณะรัฐประหาร ^{๕๒} ซึ่งมีจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็น
 "ผู้นำ" กับคณะรัฐบาลอันมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำได้เริ่มต้นตั้งแต่เมื่อคราว
 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ขู่นุ่ชาติให้มีโอกาสปรักคั่นที่สนามหลวง บรรดาผู้ที่ไปพูด
 ใจค้ำปรักคั่นนั้นนอกจากจะกล่าวคำสมีนโหมายของรัฐบาลแล้ว ยังกล่าวโจมตีคณะรัฐประ
 หารอย่างรุนแรง ซึ่งก็ก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่คณะรัฐประหาร

^{๕๑} โศภนชัย และคณะ จันทรส วอเทอร์ของจอมพลแปลก (พระนคร
 โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ๒๕๐๐) หน้า ๕๔ - ๕๕

^{๕๒} คณะรัฐประหาร หมายถึงคณะทหารที่มีส่วนร่วมในการรัฐประหารเมื่อ

โดยทั่วไป จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้คณะรัฐประหารหรืออีกนัยหนึ่งคณะกรรมการกลุ่มหนึ่ง
ก็ตกลงเรียนที่เห็นข้าราชการกลุ่มหนึ่ง ประวณนาจะถึงพรรคการเมืองของคนอื่น โดยมี
ม.ร.ว. บำเพ็ญ เกษมสันต์ เลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ริเริ่ม
ขึ้น ๕๕

พรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นนี้มีนโยบายที่จะดึงเอาคณะรัฐประหารจากพรรค
เสรีมันักคิดเข้ามาร่วมด้วย จากการแสดงออกของ ม.ร.ว. บำเพ็ญ เกษมสันต์ ครั้งนี้
ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เริ่มไม่ไว้วางใจจอมพล ชุณหะวัณ บิ่งขึ้น เพราะ
เข้าใจว่า จอมพล ชุณหะวัณ ได้ให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่นี้

ในขณะที่เหตุการณ์กำลังยุ่งเหยิงอยู่นี้ ก็เกิดข่าวเกรียวกราวขึ้นอีกในหนังสือ
พิมพ์ กล่าวคือมีผู้โฆษณาแฝงว่า "คณะรัฐประหารจับผู้ขบ" ได้เขียนจดหมายเวียนส่งไป
ให้หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับก็ข่าวออกเผยแพร่อย่างเปิดเผย ข้อความในจก-
หมายเวียนมีสาระสำคัญดังนี้ ๕๖

- ๑. ตามที่ข่าวลือว่า นายพลตำรวจเอกเผ่า จะบุกเข้าจับกุมเอกอัครราชทูต
สหรัฐและจอมพล ป. พิบูลสงคราม เพื่อแย่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นความจริง
หรือไม่
- ๒. กรณีนายวรการมีบุตร มีเรื่องบาดหมางส่วนตัวกับจอมพล ป. จุฬนะวัน
จนเกิดขุขงในชนกเขตกันระหว่งตลอด ชุณหะวัณ ฝ่ายหนึ่ง ก็หมอลตำรวจเอกเผ่า และ
จอมพล ป. อีกฝ่ายหนึ่ง ควรปรานีประนอมกันเสีย และให้นายวรการกลับไปดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรกรรม
- ๓. ขอให้เลิกการแบ่งแยกตำแหน่งงานตามเชื้อสีร่างสีผิวหรือชนชาติ ควรจัด
ตั้งเป็นทุนกองกลางของคณะรัฐประหารอื่น

๕๕ ๑๕๖ หน้า ๕๕๖

๕๖ สยามรัฐ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒๕ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕

เจตนาอย่างนี้ในจังหวัดพระนคร บรรดาผู้นำคนสำคัญของรัฐบาลซึ่งมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นหัวหน้าได้สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง นับว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากว่า จอมพล ป.พิบูลสงคราม และบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลไม่ได้รับเลือกตั้งแล้วก็หมายความว่า ประชาชนไม่สนับสนุนคณะรัฐบาลชุดนี้ โดยเฉพาะนี้เองทางพรรคเดโมแครตก็อาจพิจารณาอย่างนี้ว่าควรจะให้ใครขึ้นเป็นในจังหวัดพระนคร และเชียงใหม่สนับสนุนสำคัญที่จะให้คะแนนให้แก่พรรคเดโมแครตก็พิจารณาพรรคทหารที่สังกัดกรมกองต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครนั่นเอง แต่ปรากฏว่าจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกไม่ได้อนุมัติรัฐบาลในเรื่องนี้ ดังเห็นได้จากคำกล่าวของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตอนหนึ่งว่า "เมื่อจะเป็นประชาธิปไตยกันจริง ๆ แล้ว ขอบ่าใครบ้างที่จะเกณฑ์ให้ไปลงคะแนนให้แก่พรรครัฐบาลไทย บุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในการเมืองผ่านบ้านอาจเป็นคนดีก็ได้ เพราะฉะนั้นขอให้ทหารทุกคนได้พิจารณาด้วยตัวของตัวเอง ไม่ควรไปเกรงกลัวอิทธิพลผู้ใด" การที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไม่สนับสนุนรัฐบาลในการเลือกตั้งครั้งนี้ ก่อให้เกิดความไม่พอใจในบรรดาบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลไทยเจตนาจอมพล ป.พิบูลสงคราม

นอกจากนี้ภายหลังการเลือกตั้งแล้ว ปรากฏว่ามีความไม่สงบเกิดขึ้นเนื่องมาจากพรรคชาตินิยม นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ไม่พอใจในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นไปโดยไม่เรียบร้อย มีการใช้อุปมาต่าง ๆ ที่จะให้ราษฎรเลือกตั้งพรรคพวกเข้ามาสนับสนุนเสียงของรัฐบาล เมื่อมีความไม่สงบเกิดขึ้นเช่นนี้ รัฐบาลจึงได้ประกาศภาวะฉุกเฉินและแต่งตั้งให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้บัญชาการฝ่ายทหารเพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยแก่คนที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะใช้กำลังอิทธิพลและปราบปรามโดยเด็ดขาด กอปรกับการโฆษณาชวนความความประสงค์ของนิสิต นักศึกษา เกี่ยวกับเรื่องนี้จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ กล่าววว่า "เมื่อประชาชนเห็นว่า การเลือกตั้งไม่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ก็ถูกจัดขึ้นเพื่อ

๕๕ ระพีพันธุ์ โทษีไชยา จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีคนที่ ๑๑
(พระนคร โรงพิมพ์เกษมสันต์พิมพ์การพิมพ์ ๒๕๐๓) หน้า ๑๔๖

ทรงสิทธิของเขา แอวกจะมาใหม่ไปปราบประชาชน เฉพาะไม้ไค้^{๕๔} เนื่องจาก การที่จอมพลสฤษดิ์ ๒๒๖๓ ไม้ไค้ใจกว้างจริงจริงนี้เอง จึงทำให้มีการ เติบโตขึ้นคึกคักการเลือกก็อย่างกว้างขวาง และจากการเติบโตขึ้นคึกคักการเลือก กิ่งครั้งนี้เอง เป็นผลให้จอมพลสฤษดิ์ ๒๒๖๓ ได้รับความนิยอย่างกว้างขวางในหมู่ นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ถึงเพราะสามารถนับยังไม่ให้มีการนองเลือดเกิดขึ้น ได้ โศกเข่นนี้เองจึงทำให้ทางฝ่ายรัฐบาลเพิ่มความไม่พอใจในกัวจอมพลสฤษดิ์ ๒๒๖๓ บังคับ เพราะเห็นว่าเป็นผู้ก่อขจัดโอกาสจากความยุ่งยากต่าง ๆ เพิ่มความนิยมให้แก่ ตนเอง

ก. การถอนตัวออกจากคณะรัฐบาลของฝ่ายทหาร

เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปผ่านพ้นไปแล้ว จอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็ได้จัดตั้ง คณะรัฐบาล รัฐบาลชุดนี้มีบุคคลสำคัญทางทหาร เข้ามาร่วมกับหลายคนเป็นก้นว่า จอมพลสฤษดิ์ ๒๒๖๓ ผู้บัญชาการทหารบก คำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลา โนม พลเอกถนอม กิตติขจร แม่ทัพที่ ๑ คำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลา โนม พลตรีประภาส จารุเสถียร รองแม่ทัพที่ ๑ คำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.ต.ศิริ อธิปไตย คำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และ พล.อ.ท.เจิมเก็บรติ วัฒนางกูร คำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม^{๖๐}

รัฐมนตรีฝ่ายทหารเข้าดำรงตำแหน่งไม่นานนัก ก็ไค้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๐๑ สาเหตุในการถอนตัวของคณะทหารครั้งนี้จะเนื่องมาจาก ว่าก่อนหน้านั้นไม่นานนัก จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ไค้ออกคำสั่งเป็นหนังสือ เวียนบ่งไปยังรัฐมนตรีทุกคน ให้พิจารณาถอนตัวออกเสียจากองค์การคณะและสำนักธุรกิจ ทุกแห่ง ทั้งนี้เป็นของรัฐและของเอกชนอย่างอื่นเชิง นอกจากนี้นายกรัฐมนตรียังไค้แนะนำ ว่า ข้าราชการการเมืองควรจะลาออกจากราชการประจำ^{๖๑} นอกจากสาเหตุผลดังกล่าว

^{๕๔} เรื่องเก็บวณั หน้า ๒๑๒
^{๖๐} ประจาย ทองอุไร อินทนิล หน้า ๕๑๖ - ๕๑๘
^{๖๑} อมฤต หน้า ๒๒๘

แล้ว การลาออกครั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการไม่พอใจในการที่รัฐบาลไม่ยอมทำการปรับปรุงคณะรัฐบาลเสียใหม่ให้เป็นที่พอใจตามเงื่อนไขที่คัดลอกกันไว้

ข้าพเจ้าเคยอยู่ในการลาออกของรัฐมนตรีทั้ง ๔ นายนี้ มีอยู่โดยตลอดถึงกัน เป็นจำนวนมาก เจตนะ จมพอด ฮอดจ์ โทห์เคยอยู่ในใบลาว่า เนื่องจากนโยบายของคณะไม่ตรงกับของรัฐบาลอย่างหนึ่ง กับสุขภาพของคณะไม่สู้จะสมบูรณ์ดีด้วย ส่วนบุคคลอื่น ๆ โทห์เคยอยู่ในการลาออกว่า คณะนี้ไม่งานประจำมากกว่าการเมือง จึงอยากจะขอรับใช้ในทางทหารอันเป็นงานประจำแต่เพียงหน้าที่เดียว และเพื่อให้เห็นไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีด้วย ซึ่งในเลือกระหว่างงานประจำที่ตำแหน่งทางการเมือง ^{๒๒}

การลาออกของรัฐมนตรีฝ่ายทหารในครั้งนี้ มีผลกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอย่างมาก เนื่องจากรัฐบาลกำลังประสบกับปัญหาทางการเมืองอย่างหนักโดยเจตนะอย่างยิ่งความไม่พอใจของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลอันเนื่องมาจากการเลิกกึ่งหัวไปทีละทีละไปโดยไม่สุจริต นอกจากนี้ จมพอด ฮอดจ์ ฮนเรย์ซัง ยังเป็นกำลังสำคัญในการคำนวณฐานะของรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น การลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจึงทำให้ฐานะของรัฐบาลซึ่งไม่ค่อยจะมั่นคงอยู่แล้ว กลายเป็นมั่นคงยิ่งขึ้น

๕. การถอนตัวออกจากพรรคเสรีมันังลิดาของฝ่ายทหาร

การขัดแย้งกันระหว่างฝ่ายทหารกับ จมพอด ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีมีความรุนแรงอันความสำคัญ และเมื่อบุคคลสำคัญฝ่ายทหารได้ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีแล้วไม่นานนัก ก็ได้เป็นใบลาออกจากพรรคเสรีมันังลิดาค่าย ในจดหมายลาออกของจมพอด ฮอดจ์ ฮนเรย์ซัง ผู้นำฝ่ายทหาร มีความสำคัญดังนี้ "ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีบัญญัติไว้ว่า สมาชิกประเภท ๒ เป็นบุคคลที่พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นในระยะเริ่มแรกที่ใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ

^{๒๒} ไทน้อย และ พล จันทรส หน้า ๒๔ - ๒๕

คณะรัฐคดี โดยแจ้งให้ทราบว่ากรมที่จะดำเนินการปรับปรุงรัฐบาลให้เป็นไปตามข้อเสนอนั้นจะต้องยอมต่อ สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และสมาชิกประเภท ๒

ทางด้านจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ปฏิเสธไปว่าการที่สมาชิกประเภท ๒ ฝ่ายทหารลาออกจากพรรคเสรีมนังคศิลา มีใจเกิดจากเหตุโกรธเคืองกรณีวิทยากรส่วนที่มากกล่าวออกเพื่อปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ ในขั้นที่จะรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นสาระสำคัญ ส่วนการที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม จะปรับปรุงคณะรัฐบาลเสียใหม่อย่างไรมัน สมาชิกประเภท ๒ ฝ่ายทหารพอใจและให้ความสนับสนุนหรือไม่ขึ้น กับการที่จอมพลแล้วแต่สมาชิกเหล่านั้นจะเห็นว่า เป็นที่พอใจของประชาชนหรือไม่เป็นประมาณ จอมพล สฤษดิ์ ๆ เองไม่อาจใช้คำรับรองยืนยันได้ในขั้นนี้ ๖๔

ค. การยื่นคำขาดของฝ่ายทหาร

เนื่องจากความยุ่งยากทางการเมืองได้เพิ่มขึ้น และประชาชนทั่วไปก็ไม่ได้เรียกร้องให้มีการปรับปรุงรัฐบาลเสียใหม่ ทางฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒ ฝ่ายทหารก็ได้ดำเนินการประชุมในที่กองพลทหารบกที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๐๐ ในการประชุมครั้งนี้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกได้ชี้แจงถึงสาเหตุในการที่กองเรือสมาชิกฝ่ายทหารมาร่วมตัวว่า เนื่องจากภาวะบ้านเมืองในระบบพรรคการเมืองปัจจุบัน พรรคเสรีมนังคศิลาอันเป็นพรรคการเมืองสนับสนุนรัฐบาลได้ประพฤติการอันไม่เหมาะสมและถูกต้องกับความต้องการของประชาชน สถานะการของบ้านเมืองจึงเอวร้ายลงทุกทีถึงขนาดที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่อย่างเปิดเผยประชาชนส่วนใหญ่ของทุกอนุภูมิภาคมีความหวาดกลัวภัยร้ายจากเสรีภาพ การที่สมาชิกประเภท ๒ ฝ่ายทหารลาออกจากพรรคเสรีมนังคศิลาและเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินเสียใหม่จึงเท่ากับเป็นการกระทำแทนประชาชนทั่วไปนั่นเอง ๖๖

๖๔ เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๔๐

๖๖ เรื่องเดียวกัน หน้า ๖๔๔

ปรากฏว่าภายหลังที่สมาชิกประเภท ๒ ฝ่ายทหาร ได้ประชุมหารือกันแล้ว จึงลงนามในจดหมายขอให้มีวาระสำคัญ ๒ ประการ คือ ขอให้รัฐบาลออกคำสั่งคณะเพื่อใ้ มีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ฝ่ายสมาชิกบริหารราชการแผ่นดิน ก็ไปหมายพลตำรวจเอก เป่า ศรียานนท์ ตามจากตำแหน่งเสนาธิการเมืองและราชการประจำทุกตำแหน่ง และได้ มอบให้นายทหารผู้หนึ่งนำไปยื่นแก่จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ^{๒๗}

เมื่อถูกยื่นคำขาดเช่นนี้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็เรียกประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาว่าคำขาดของจอมพล สฤษดิ์ ๑ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีความเห็นว่า ไม่มีเหตุผล อันใดที่รัฐบาลจะต้องลาออก เพราะการเข้าหรือออกนั้นคงไม่จำเป็นต้องไปตามรัฐธรรมนูญที่ ไ้บัญญัติไว้ นอกจากนั้นยังพิจารณาเห็นว่า การยื่นคำขาดของจอมพล สฤษดิ์ ๑ เป็นการ หนอภายในราชอาณาจักร มีความผิดตามกฎหมายมาตรา ๑๐๔ แต่ถึงกระนั้นก็ไม่สามารถ จะดำเนินการจับกุมจอมพล สฤษดิ์ ๑ ได้ เพราะกำลังทหารส่วนมากเตรียมรับสถานการณ์ใด ๆ อยู่บางส่วนพร้อม ^{๒๘} ต่อมาในคืนวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๐๐ รัฐบาลก็ได้ ออกแถลงการณ์ทางวิทยุกระจายเสียงมีใจความว่า "บัดนี้ทางรัฐบาลได้พิจารณาขอเรียก ร้องของ ส.ส.ประเภท ๒ ฝ่ายรัฐประหารที่จะให้ลาออกจากรัฐบาลไปตั้งแล้ว เพราะ ในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้ปรับปรุงไปเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยและเสียงเรียกร้องของ ประชาชนอยู่แล้ว อาทิเช่น ให้รัฐบาลถอนตัวออกจากการค้า ซึ่งมีรัฐมนตรีที่ถอนตัวออกไป แล้วถึง ๕ คน นอกจากนั้นก็ยังมีมติให้แยกข้าราชการประจำออกสืบจากข้าราชการการเมืองตามวิธีแห่งประชาธิปไตย ส่วนข้อเสนอที่จะให้ พล.ท.อ.เผ่า ศรียานนท์ ออกจาก ตำแหน่งอธิบดีตำรวจนั้น ก็ปรากฏว่า เผ่า ก็ได้อาออกไปแล้ว ข้อเสนองของคณะรัฐประหาร เห็นว่าควรยกไปควมเหตุผลดังกล่าว จึงไม่มีเหตุผลอะไรที่จะหวังจะให้คณะรัฐบาลจำเป็น

^{๒๗} สงบ สุวรินทร์ ประวัติ ๑๑ นายกรัฐมนตรี (ระบอบการ : โรงพิมพ์ ประเสริฐอักษร, ๒๕๐๖) หน้า ๔๔

^{๒๘} อลวย หน้า ๕๘๖

จะต้องออกไปทั้งคณะ^{๖๔}

๔.๔.๔ การหารัฐประหารรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม

เมื่อทางฝ่ายรัฐบาลขึ้นบินขึ้นที่จะไม่ลาออกจากการแต่งตั้งตามที่ฝ่ายทหารต้องการ ทางฝ่ายทหารหรืออีกนัยหนึ่งคณะรัฐประหารก็ได้เปิดประชุมปรึกษานานาหรือกัน ที่ประชุมได้มีความเห็นพร้อมกันว่า การแก้ไขสถานการณ์ของประเทศไทยโดยอันวิจิติ คือ ในรัฐบาลอาออกและพิจารณาทำเองนั้นไม่มีทางที่จะเป็นไปได้เสียแล้ว ดังนั้น การที่จะใช้จอมพล ป.พิบูลสงครามและคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันพ้นจากตำแหน่งไปได้ก็อยู่ทางเดียวเท่านั้น คือ การใช้กำลังเข้าบังคับ โดยเหตุนี้เองทางฝ่ายทหารซึ่งมีจอมพล ธนศักดิ์ ชนะวัชร์ เป็นผู้นำ จึงได้ลงมือกระทำรัฐประหารในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ การรัฐประหารครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีในเวลาไม่กี่ชั่วโมง โดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อและชีวิตแถม ในวันเดียวกันนั้นเอง ก็ได้มีประกาศพระบรมราชโองการตั้งจอมพล ธนศักดิ์ ชนะวัชร์ เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ประกาศพระบรมราชโองการดังกล่าวมีใจความดังนี้

“เนื่องด้วยปรากฏว่ารัฐบาลอันมี จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีโดยบริหารราชการแผ่นดินไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชนทั้งไม่สามารภรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ คณะทหารซึ่งมี จอมพล ธนศักดิ์ ชนะวัชร์ เป็นหัวหน้าได้เข้ามีคำสั่งการปกครองไว้โดยละทำหน้าที่เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร จากเจ้าจึงขอตั้ง จอมพล ธนศักดิ์ ชนะวัชร์ เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ขอให้ประชาชนทั้งหลายจงอยู่ในความสงบและให้ราชการทุกฝ่ายยังคงดำเนินไป”^{๖๕}

ต่อมาทางฝ่ายทหารก็ได้ออกแถลงการณ์แสดงเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ในการ

^{๖๔} สงวน หน้า ๔๔ - ๔๕

^{๖๕} “ประกาศพระบรมราชโองการตั้งผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร” ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๗๖ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ หน้า ๑

บิดอำนาจครั้งนี้ว่า "บัดนี้ บ้านเมืองอยู่ในสภาวะการอันแสนจะยุ่งยาก และมีแต่จะหา
ความทุกข์ลำบากมาสู่ประชาชนชาวไทยทั่วทั้งทุกวันนี้ ฉะนั้น คณะทหารจึงเห็นเป็นภาวะ
อันสุดแสนที่จะดำเนินการโดยวิธีสงบ เพื่อแก้ไขสภาวะการอันเลวร้ายไป จึงจำเป็นต้องสั่ง
กำลังเข้ายึดระบบราชการและตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ไว้แล้วโดยสันติวิธี" ^{๓๑}

เมื่อฝ่ายรัฐประหารเสร็จแล้ว จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะผู้นำรัฐประหาร
ก็ได้อพยพหนีไปตั้งสถานทูตต่าง ๆ อย่างเหตุผลที่คณะกรรมการยึดอำนาจจากรัฐบาลจอมพล
ป.พิบูลสงคราม ก็มีข้อความต่อไปนี้ ^{๓๒}

๑. รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ไม่สามารถบริหารประเทศให้เป็นที่ยศ
ของประชาชน จึงก่อให้เกิดการโจมตีประท้วงโดยหนังสือพิมพ์และการชุมนุมอาชวาระ

๒. รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ไม่สามารถบริหารประเทศตามแบบอย่าง
อันดี เช่นยอมให้มีการลัทธิคอมมิวนิสต์ครอบงำลอบลอบมาบิสังขิน ยอมให้มีการฉ้อราษฎร์
ราษฎร์ และดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกที่ไม่สอดคล้องกับความเป็น - ชรรวมและความประสงค์
ของประชาชน

๓. ควบเหตุอันนี้ สมาชิกประเภท ๒ ของสภา จึงมองเห็นความไม่สามารถ
ของรัฐบาลโดยแจ่มชัด จึงได้เสนอให้รัฐบาลดำเนินการเปลี่ยนแปลง แต่รัฐบาลก็ไม่ทำตาม
ในข้อเสนอแนะเหล่านี้ กลับยังคงดำเนินนโยบายที่ยังความเชื่อมนิยมยิ่งขึ้นแก่ประเทศชาติ

๔. ดังนั้นสมาชิกประเภท ๒ จึงได้ลาออกจากพรรคเสรีมนังคศิลา เพื่อให้
รัฐบาลลาออกหรือยอมศิโรราบใจจากสภา อย่างไรก็ตามก็ รัฐบาลมิได้กระทำอย่างใด
อย่างหนึ่ง แต่ยังคงครองอำนาจและใช้อำนาจ จึงทำให้สภาวะการเลวร้ายหนัก และเป็น

^{๓๑} "แถลงการณ์ฉบับที่ ๑" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔ ตอนที่ ๗๖

๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ (ฉบับพิเศษ) หน้า ๔

^{๓๒} สมบูรณ์ วรพงษ์ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (สวชนกร : เกษมณีนันท์
การพิมพ์, ๒๕๐๗) หน้า ๗๗ - ๘๐

ภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

๕. เนื่องจากเหตุตลิ่งถล่ม ประชาชนจึงเกรียมขมขื่นครั้งใหญ่เป็นการประท้วงรัฐบาล ดังนั้น ภายหลังที่ได้พิจารณาเป็นข้อๆ แล้ว กองทัพบกจึงเห็นว่า รัฐบาลไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ และด้วยความจำเป็นที่จะต้องรักษาความสงบเรียบร้อย จึงได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งจอมพล ฉัตรชัย ฑะวีระศักดิ์ เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

๖. นโยบายต่างประเทศของเจ้าหน้าที่ทหารผู้รับผิดชอบมีดังนี้

ก. สัมพันธไมตรีกับประเทศอังกฤษมือมืองามงเดิม

ข. ยังมีคัมภีร์ในหลักการกฎบัตรสหประชาชาติ และเป็นภาคีของสนธิ

สัญญาว่าไม่ก่อไป

๗. บรรดาชาวต่างประเทศซึ่งเคยพอใจกับใจว่า ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร และทหารจะให้ความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเต็มที่

๘. เจ้าหน้าที่ทหารผู้รับผิดชอบจะรีบกราบบังคมทูลในหลวง เพื่อทรงอนุญาตแก่กษัตริย์บาลใหม่ดำเนินการบริหารประเทศ

ต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สหราชอาณาจักร ๒๕๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมสหราชอาณาจักร ๒๕๕๕ โดยอนุบัญญัติ เมื่อวันที่ ๒๖

(ก) ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกประเทศที่ ๑ และประเทศที่ ๒ ขึ้นสู่คองในวันประกาศพระบรมราชโองการนี้

๗๖ "ประกาศ เรื่องการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๗๕ ๖๔ กันยายน ๒๕๐๐ (ฉบับพิเศษ) หน้า ๒-๓

(ง) ใ้คำเป็นการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๑ ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันประกาศพระบรมราชโองการนี้

(ค) จะใ้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ จากบุคคลซึ่งทรงเห็นสมควร มีจำนวนไม่เกิน ๑๐๐ นาย ในวันและภายหลังจากวันประกาศพระบรมราชโองการนี้

ในระหว่างที่สมาชิกประเภทที่ ๑ ยังไม่ใ้เข้ารับหน้าที่ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ ๒ ไปพลางก่อน

(ง) ก่อนที่จะใ้มีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเจ้าบริหารราชการแผ่นดินใ้เป็นหน้าที่ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร เป็นผู้นับนามรับสนองพระบรมราชโองการ

๔.๔.๕ การจักตั้งคณะรัฐบาลชุดใหม่

ภายหลังที่คณะทหารเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลและควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ในบ้านเมืองไว้เรียบร้อยแล้ว ปัญหาต่อไปของคณะทหารก็คือ การจักตั้งรัฐบาลชุดใหม่เพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศ ในการจักตั้งรัฐบาลชุดใหม่นี้ ทางคณะทหารใ้มีความเห็นต้องกันใ้ใ้เชิญนายสงวน อารณิน ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการองค์การ ส.ป.อ. มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หน้าที่ที่จักตั้งรัฐบาลชั่วคราว คือ ระหว่างเวลา ๔๐ วัน ก่อนที่จะมีการใ้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ การที่ทางคณะทหารใ้เชิญนายสงวน อารณิน เข้ามาจักตั้งรัฐบาลชุดใหม่นี้ เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าเป็นผู้ที่ค้ำประเทศใ้ความเชื่อถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ไม่ฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด คือ ดำรงตัวเป็นกลางในทางการเมือง จึงนับว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสมอนึ่งในการเข้ารับตำแหน่งที่สำคัญของประเทศ

เหตุที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ หรือสมาชิกคนใดคนหนึ่งคนใดในคณะทหารไม่ขอเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่จักตั้งรัฐบาลรับผิดชอบในการบริหารประเทศใ้เอง ภายหลังที่กระหว่ารัฐประหารจับใ้รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามสำเร็จแล้วนั้น คงเนื่อง

มาจากไม่ประสงค์จะให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจไปในทางที่ว่า คณะทหารถือโอกาสเข้า
ทำการโค่นล้มรัฐบาล เพื่อครองอำนาจในทางการเมืองแทนเสียเองประการหนึ่ง ซึ่ง
เกรงว่าจะเกิดปัญหายุ่งยากที่วุ่นวายนโยบายต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องเลือกหาบุคคลที่
คณะกรรมการเห็นว่าจะสามารถหาคำความเข้าใจ หรือทำใจทางประเทศคอมมิวนิสต์บนต่อไป
เราทำหน้าที่บริหารประเทศแทนก่อนอีกประการหนึ่ง ^{๑๕}

คณะรัฐบาลชุดใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญประหาร ๒๕๐๐ ซึ่งมีนายทงษ์ อารสิน เป็น
นายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒๙ คน และส่วนใหญ่ปรากฏว่าออกจาก
ข้าราชการประจำแล้ว ก็ได้แก่สมาชิกในคณะรัฐประหาร และมีสมาชิกในพรรคสมมุติ
คือ นายสุกิจ ปิรมานเขรินทร์ ทิวหาทรกรรณ และนายสงวน จันทรสชา เจริญการพรรค
รวมอยู่ด้วย โดยเฉพาะตำแหน่งสำคัญซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกำลังและรักษาความสงบเรียบร้อย
ภายในประเทศ เช่นตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทย
คณะรัฐประหารก็ได้มีบุคคลสำคัญคือนายทงษ์ อารสิน พลโท ทัศนัย ทิศศิขจร และพลตรี ประภา
จารุเสถียร เข้ามาควบคุมไว้ อรูปแล้วคณะรัฐบาลของนายทงษ์ อารสิน จึงมีฐานะ
เสมือนรัฐบาลของคณะกรรมการไทยทรงมันเอง ^{๑๖}

หน้าที่สำคัญของรัฐบาลชุดนี้ก็ถือ จัดเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ประเภทที่ ๑ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเลือกผู้แทนราษฎรด้วยความสมัครใจ ซึ่งทาง
รัฐบาลได้กำหนดเอาวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๐ เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ทั่วประเทศทั้งใหม่ ผลของการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่า ในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๑๖๐ คนที่ได้รับเลือกตั้งครั้งนี้แยกพรรคได้ดังนี้ ^{๑๖}

^{๑๕} โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหนังสือเรื่อง "พรรคการเมืองไทย เขียนโดย
พระจาม ทองอุไร หน้า ๑๕๑ - ๑๕๕

^{๑๖} จอมพล ป.พิบูลย์ ขณะรั้งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้ให้เหตุผลในการแต่งตั้งนายทงษ์ อารสิน เข้าเป็น
นายกรัฐมนตรี ว่า "...ได้รับความเชื่อถือจากนานาประเทศ สามารถเข้าสัมพันธ์กับต่างชาติได้
เป็นอย่างดี ทั้งไม่อยู่ในอาภรณ์ของพรรคการเมืองใดเลย..."

^{๑๖} กระทรวงมหาดไทย รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม ๒
(ตระเนกร โรงพิมพ์กรมมหาดไทย ๒๕๐๑) หน้า ๑๖

๑. พรรคสหภูมิ	๔๔	คน
๒. พรรคประชาธิปไตย	๓๙	คน
๓. พรรคเศรษฐกิจ	๖	คน
๔. พรรคเสรีประชาธิปไตย	๔	คน
๕. พรรคเดิมนักศึกษา	๔	คน
๖. พรรคชาตินิยม	๑	คน
๗. พรรคขบวนการไอศปาร์ค	๑	คน
๘. พรรคอิสระ	๑	คน
๙. ไม่สังกัดพรรคใด	๔๔	คน

เมื่อได้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ เสร็จเรียบร้อยแล้ว นายจัน สารีสิน ก็ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กลับไปดำรงตำแหน่งอธิการบดีของ ส.ป.อ. ตามเดิม แม้ว่าทางคณะกรรมการที่จะให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่นายจัน สารีสิน ก็ได้ปฏิเสธเจตจำนงของคณะกรรมการ โดยอ้างว่าตนมีภาระทางบ้านค่อนข้างมาก และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในบ้านเมืองก็เป็นที่ยอมรับแล้ว โดยตนเองหวางคณะกรรมการจึงต้องเลือกผู้บุคคลที่เหมาะสมเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป

๔.๔.๖ การจัดตั้งพรรคชาติสังคม

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหญ่ ซึ่งทางรัฐบาลจัดให้ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๐ ผ่านพ้นไปแล้วไม่กี่วัน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งตั้งอกตั้งใจจะไปศึกษาที่สหรัฐอเมริกาให้เห็นความเคลื่อนไหวภายในรัฐบาลอย่างลึก จึงคิดปรับปรุงพรรคสหภูมิเดิมนั้น โดยรวมเอาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยสังกัดพรรคเดิมนักศึกษาเข้ามา ร่วมกับพรรคสหภูมิแล้วตั้งชื่อใหม่ว่า "พรรคชาติสังคม" โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค และช่วยอธิการบดีพรรค ไท่แกทอไทยประภาส จารุเสถียร ^{๑๖๓}

ก. นโยบายของพรรคชาติสังคม

พรรคชาติสังคมได้วางแนวนโยบายของพรรคไว้ดังนี้ ^{๑๔} ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประชาธิปไตย สังคม

ชาติ รักษาเอกราชของชาติ และร่วมมือกับนานาประเทศ เพื่อป้องกันความสงบสุขของ โลก รักษาความสงบภายใน ส่งเสริมการศารธารณสุข และการศารธารณูปโภค เพื่อ ความผาสุกของประชาชน ส่งเสริมและบำรุงการเศรษฐกิจ การศึกษาและวัฒนธรรม ของชาติ โดยยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าสิ่งใดทั้งสิ้น

ศาสนา ส่งเสริมและบำรุงการศาสนา ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน โดยไม่จำกัดลัทธิศาสนาใด และยึดถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ

พระมหากษัตริย์ เสถียรภาพพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เคารพสักการะตามมณเฑียรบาลแห่งรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตย ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย เคารพต่อสิทธิของประชาชน ความปฎิธฐนา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมเสรีภาพ ฌณาช ภวากรภาพ อันเป็นรากฐานของประชาธิปไตย

สังคม จัดระบบสังคมของประชาชน การเศรษฐกิจ การคลัง การอุตสาหกรรม และ การเกษตรให้ค้ำประกัน ขกษะศักการครองชีพของประชาชน และจัดหาอาชีพให้แก่พลเมือง ความความเหมาะสมแก่ท้องถิ่น ส่งเสริมและคุ้มครองกรรมกรให้ค่าเนิการอาชีพความความเหมาะสม ส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีทรัพย์สินและที่ดินของตนเอง ส่งเสริมการอุตสาหกรรม ทุกประเภทในชนบท

ข. การจัดแบ่งกันภายในพรรคชาติสังคม

เป็นที่ทราบกันดีว่า ฌนาชิกของพรรคชาติสังคมนั้นส่วนใหญ่นำได้รับเลือกตั้งเป็น ผู้แทนราษฎรในนามของพรรคพวกอื่นไม่ หากได้รับเลือกตั้งมาในนามของพรรคและนโยบาย

^{๑๔} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔ ตอนที่ ๑๑๒ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๐๐ หน้า ๑๑๒๑ - ๑๑๒๔

ต่าง ๆ กัน อาทิ เช่น พรรคชนภูมิและอดีตพรรคเสรีมนังคศิลา ภายหลังจากที่ได้รับเลือก
 ทั้งเข้ามาแล้วก็เข้าร่วมพรรคกันตามความประสงค์ของผู้มีอำนาจ แยกต่างฝ่ายต่างก็
 ยังคงนึกถือว่าตนเป็นพรรคนั้นพรรคนั้นมาก่อน มีการแบ่งแยกกันออกเป็นพวกเป็นเหล่า
 เช่นในคราวจัดคณะรัฐมนตรี ก็มีการกำหนดโควตากันว่า ควรเป็นสมาชิกพรรคชนภูมินี่
 นั่น อดีตเสรีมนังคศิลาเท่านั้น นอกจากมีการที่สมาชิกพรรคชนภูมิและอดีตสมาชิกพรรค
 เสรีมนังคศิลาไม่ค่อยจะลงรอยกันนี้ เนื่องจากว่าสมาชิกพรรคชนภูมิมีความไม่พอใจที่รวม
 เอาอดีตสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลาารวมกับพรรคชนภูมิ เพราะฉะนั้นหาเสียงเลือกตั้งสมาชิก
 พรรคชนภูมิก็โจมตีพรรคเสรีมนังคศิลาอย่างรุนแรง เมื่อรวมกันเช่นนี้จะทำให้รวมพรรค
 ความเชื่อถือได้

โดยเหตุที่เองความไม่ลงรอยของสมาชิกในพรรคชาติสังคมจึงมักปรากฏเป็นข่าว
 อยู่เนือง ๆ ฉะนั้น ความขัดแย้งไม่ลงรอยกันระหว่างสมาชิกพรรคชนภูมินี้กับอดีตสมาชิกเสรี
 มนังคศิลา ย่อมไม่สามารถยุติลงได้ โดยอาศัยแต่เพียงการเข้ามาอยู่ร่วมกันในนามพรรคชาติ
 สังคมอย่างเฉย ๆ เป็นแน่ และถ้าหากสมาชิกเหล่านั้นมีขมเขามาารวมสังกัดพรรคเดียวกันโดย
 มีได้เคยมีนโยบายในทางการเมืองสอกลองของกันมาก่อน ถึงจะทำอย่างใดก็คงไม่มีทางทำให้
 ใจสมาชิกเหล่านั้นเลิกทำจริงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วยความบริสุทธิ์ใจอย่างแน่นอน

ต่อแห่งการจัดตั้งพรรคชาติสังคมของคณะตุลาการไต่สวนให้เกิดความหวาดระแวงแก่
 ประชาชนเป็นอันมากที่ปรารถนาจะได้เห็นวิถีทางการเมืองในเมืองไทยค่าเป็นไปตามแบบแผน
 และหลักการของประชาธิปไตย แม้คณะหวาดระแวงจะอ้างว่ามีเจตนารมณ์บริสุทธิ์หรือคำมั่นถึงประโยชน์
 ของประเทศชาติและประชาชนสักเพียงใด เจตนาใด ๆ ย่อมจะพิจารณาได้จากถาการกระทำ
 เท่านั้น ๔๐ การจัดตั้งพรรคชาติสังคมจะกระทำด้วยเจตนารมณ์อย่างใดก็ตาม แต่ขอให้อาจ
 พิจารณาให้เห็นชัดข้อหนึ่งก็คือ มุ่งหมายจะตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนคณะรัฐบาลใหม่เป็นสาระสำคัญ

๓๕ สยามรัฐปริทัศน์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๗ ๑๐.๑.๒๕๐๑ หน้า ๑

๔๐ ประจวบ ทองอุไร "รัฐบาลใหม่" สยามรัฐปริทัศน์ ปีที่ ๕
 ฉบับที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๐๑ หน้า ๔

คอโชนง กิติกร นายกรัฐมนตรี ก็เปิดเขตแก่ผู้แทนหนึ่งชื่อพิมพ์ทวารวดีว่า ท่านได้
รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองกังกอวและจะดำเนินนโยบายบริหารประเทศตามนโยบาย
ของพรรคที่กำหนดไว้นี้เอง

ต่อมารัฐบาลโคจก็ได้ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน ๕ จังหวัด คือ
จังหวัดนครพนม จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น
ธานี รวมสมาชิกทั้งหมด ๒๒ คน การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นไปตามบทเฉพาะกาลของรัฐ-
ธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในขณะนั้น ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๖ ว่า "เมื่อได้ใช้บังคับ
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้แล้ว ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดใดได้รับการศึกษาอบรมจนชั้นประ-
ถมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ทั้งหมดในจังหวัดนั้น ก็ให้สมาชิกประเภทที่ ๒ นอกจากตำแหน่งมีจำนวนเท่าจำนวนสมา-
ชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการเลือกตั้งในจังหวัดนั้น หรือเกินกว่าวิธีออกจากตำแหน่งให้เป็น
ไปตามข้อบังคับซึ่งสภาผู้แทนราษฎรจะตราขึ้น" ^๑ ซึ่งจังหวัดที่อยู่ในข่ายที่จะให้มีการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้แก่ ๕ จังหวัดกังกอวแล้ว

การเลือกตั้งครั้งนี้แม้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเลือกตั้งของ
ประชาชนที่มีการศึกษามากกว่าจังหวัดอื่น ๆ และมีความสำคัญต่อพรรคชาติสังคมนั้นที่ว่า
พรรคชาติสังคมนั้นเป็นพรรครัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ จะได้รับความสนับสนุนจากประชาชนที่
มีการศึกษาคิดว่าจังหวัดอื่น ๆ หรือไม่

ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า ในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๒๒ คน
สมาชิกพรรคประชาธิปไตยได้รับเลือก ๑๑ คน พรรคชาติสังคมนั้น ๔ คน และไม่สังกัดพรรค
ใดอีก ๗ คน ^๒ โคนเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดนครพนมปรากฏว่าพรรคชาติสังคมนั้นได้รับเลือก

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สุนทรศึกษาศาสตร์ ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม
สุนทรศึกษาศาสตร์ ๒๔๗๕ มาตรา ๑๑๖

^๒ กระทรวงมหาดไทย รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เล่ม ๒ หน้า ๑๔๔

แม่แก่คนเฒ่า โดยพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกเข้ามาทั้งหมด การหาขั้วแก๊งนี้ของ พรรคชาติสังคมได้ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ไม่ไฉนอยู่ในกลุ่มนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของ คณะทหาร ส่วนในขบวนการก็เห็นว่า การสลายตัวของพรรคชาติสังคมจะเป็นวิธีทางนำไปสู่การ สันติเสถียรภาพของรัฐบาล พลโทถนอม กิตติขจร อยู่ไม่ไฉนเลย และถึงกระนั้น ยังเป็นการขอโทษเห็นว่า ในการเลือกตั้งคราวต่อไปพรรครัฐบาลอาจมีเสียงสนับสนุนใน รัฐบาลคนน้อยลงไป หากขึ้นไปทางอยู่ในสภาที่แห่งนี้ก็ออกไป ^{๔๐} จากผลของการเลือก กิ่งกั้วแล้ว แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มิได้การศึกษายังไม่ไฉนความสนับสนุนพรรคชาติสังคม เท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนไม่เลื่อมใสในนโยบายของพรรคนี้ หรืออาจ เป็นเพราะสมาชิกของพรรคชาติสังคมที่เข้าแข่งขันสมัครรับเลือกตั้งนั้น ยังไม่เป็นที่รู้จัก แก่ประชาชน

๔.๔.๑ รัฐบาลชุด พลโทถนอม กิตติขจร

เมื่อได้ดำเนินการจัดตั้งพรรคชาติสังคมขึ้นเรียบร้อยแล้ว งานชิ้นต่อไปของ จอมพลถนอม ชนงวัชร์ ก็คือการเลือกสมาชิกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำ หน้าที่จัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ และหลังจากที่ นายถนอม สารสิน ได้ปฏิเสธไม่ยอมรับ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงได้ก้าวแล้ว จอมพลถนอม ชนงวัชร์ จึงได้เรียกประชุมพรรค ชาติสังคมเพื่อปรึกษาถึงปัญหาเรื่องนี้เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๐ ภายหลังที่ได้มีการทา ปรึกษาก็เป็นเวลาพอสมควรที่ประชุมก็ลงมติว่า เมื่อนายถนอม สารสิน ไม่ยอมรับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีซ้ำอีก และจอมพลถนอม ชนงวัชร์ ผู้เป็นหัวหน้าพรรคไม่ยอมเป็นเอ้าท์เองแล้ว ก็ มีอยู่ทางเดียวคือเลือกบุคคลสำคัญในคณะรัฐประหาร หรือในพรรคที่มีอาวุโสรองลงมาเข้า เป็นผู้รับภาระแทน ซึ่งบุคคลที่สมาชิกในพรรคชาติสังคม และคณะทหารมีความเห็นว่า เหมาะสมกว่าใคร ๆ ในเวลานั้นก็คือ พลโทถนอม กิตติขจร รองหัวหน้าพรรค ^{๔๑}

^{๔๐} โสภณชัย และรุ่งโรจน์ ๓ นคร นายกรัฐมนตรีคนที่ ๑๑ ๓๑ ๓๒ หน้า ๑๖๖-๑๖๗ (พระนคร โรงพิมพ์ประเสริฐวิทยากร ๒๕๐๖) หน้า ๒๑๕ - ๒๑๖

^{๔๑} หลังจากที่ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไม่นานนัก พลโท ถนอม กิตติขจร ก็ได้รับพระราชทานยศเป็น พลเอก

ต่อมาจึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พลโท อดุลย กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกรัชมณฑลนครราชสีมาเป็นการจัดตั้งคณะรัฐบาลต่อไป การจัดตั้ง คณะรัฐบาลชุดใหม่เสร็จเรียบร้อยลงในเวลาไม่นานนัก โดยมีการแบ่งสรรโควตา ตำแหน่งรัฐมนตรีทั้งระหว่างคณะทหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๑ ซึ่งตั้งตัวอยู่ใน นครราชสีมาด้วย และได้มีข้าราชการประจำที่เคยร่วมเป็นรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาลชั่วคราว รวมอยู่ด้วย

แม้จะสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ก็ตาม รัฐบาลพลโท อดุลย กิตติขจร ก็ต้อง ประสบกับความยุ่งยากทางการเมืองในระยะต่อมา ความยุ่งยากดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งภายใน นครและนอกนคร สำหรับภายในนครราชสีมาด้วยนั้น เมื่อจอมพล ผดุงก็ เดินทางไป ค้างประเทศอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสุขภาพ ก็ได้เกิดความอับอายอเวงภายในนคร ทั้งนี้ เนื่องมาจากการขัดแย้งกันภายในนครระหว่างสมาชิกพรรคอนุญัตถิยัคคิธมาชิกพรรคเสรี มนังคศิลาซึ่งได้ก่อตัวมาแล้ว นอกจากนั้นพรรคถูกพรรคตั้งหลายค้างก็เรียกต้องขอประโยชน์ ค้าง ๆ จากรัฐบาล โคนเจตนาบางอย่างจึงออกก็สมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลาซึ่งเคยได้รับความ อดทนในในเรื่องเงินของจากจอมพล ผ.ผดุงสงคราม ขณะอยู่ในนครราชสีมาด้วยก็ต้องการ ได้รับความช่วยเหลือในเรื่องเงินทองบ้าง เมื่อทางพรรคไม่อาจสนองความต้องการได้ ฝีมือปฏิกริยาในทำนองไม่พอใจถึงขั้นคิดจะปลุกศิวไปรวมกับพรรคการเมืองใหม่ คือ พรรค ประชากรไทย

นอกจากความยุ่งยากภายในนครแล้ว รัฐบาลพลโท อดุลย กิตติขจร ยัง ประสบกับความยุ่งยากในการบริหารราชการแผ่นดินโดยเฉพาะปัญหาทางการคลังของประเทศ อันเนื่องมาจากการ "บักขีงงบประมาณประจำปี ๒๕๐๐ ไม่ง" ปรากฏว่างบประมาณราย จ่ายเกินกว่างบประมาณรายรับถึง ๒,๒๐๐ ล้านบาท เพราะฉะนั้น จึงมีความจำเป็นอย่าง

๕๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่รวมกันจัดตั้งพรรคประชากรไทยก็ได้แก่อธิบดีสมาชิก พรรคเสรีมนังคศิลาบางคน ซึ่งมีใจร่วมกับพรรคราชสีมาด้วย

ซึ่งที่จะคงเพิ่มภาษีอากรภายในประเทศรวมทั้งการกู้เงินภายในที่ขอชดเชยรายจ่ายใต้
 โทษผูกพันกับรายรับ ^{๔๖} โดยตนเอง จึงก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักขวาง
 หัวไปในวงการต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันทางพรรคฝ่ายค้านได้แก่พรรคประชาธิปัตย์ พรรค
 ประชาธิปไตย และสมาชิกอิสระอื่น ๆ ก็ไม่มีความเคลื่อนไหวที่จะยื่นข้อติงข้อเบียดเบียน
 ไม่ไว้วางใจรัฐบาล ดังนี้เป็นขอเนื่องมาจากการขึ้นภาษีครั้งนี้ นอกจากนี้ในระหว่างนั้น
 ยังปรากฏว่ามีผู้เห็นสมควรคิดเห็นในทางขอให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศที่
 ใช้อยู่ในเวลานั้นเสียใหม่ โดยเลิกผูกพันตัวเองกับประเทศเสรีประชาธิปไตยโดยนัยฝ่ายเดียว
 และหันมาดำเนินนโยบายเป็นกลาง ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 บางคนที่นิยมนโยบายเช่นนั้นต่างเห็นแก่เห็นชอบด้วย

เพื่อที่จะลดความยุ่งยากทางการเมืองให้เบาบางลง พลโท ธรรมนูญ
 กิติขจร นายกรัฐมนตรีจึงได้ปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเสียใหม่ รัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้ง
 เนื่องในการปรับปรุงครั้งนี้ คือ ๑. หลวงอรุณรททิสาด อ.ส.จังหวัดนครราชสีมา ๒. นาย
 สวัสดิ์ คำประยอม อ.ส.นครสวรรค์ ๓. นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ อ.ส.จะเข้เขตรา
 ๔. นายปฐม โสอินทร์ อ.ส.ราชบุรี ๕. นายนิยม อุประมัย อ.ส.นครศรีธรรมราช
 ๖. ม.ร.ว.ทองแดง ทองแดง เชาวธิการคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน นอกจากนี้ได้
 มีการย้ายเปลี่ยนรัฐมนตรีของกระทรวง คือ พล.ต.ฉัตร จินตกานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ
 กระทรวงยุติธรรม ย้ายไปเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง และ พล.ต.เนตร
 หมายโยธิน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ย้ายไปเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
 เศรษฐกิจ ^{๔๗}

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีแล้วก็ตาม ความยุ่งยากต่าง

^{๔๖} โทษน้อยและรุ่งโรจน์ ๓ นก หน้า ๒๐๖ - ๒๐๗

^{๔๗} ศักดิ์สิทธิ์ ปราโมช "การปรับปรุงคณะรัฐมนตรี" สยามรัฐประชาวิจารณ์
 ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕ อ.ค.๒๕๐๑ หน้า ๖

การเมืองคงกว้างขวางทันทีไม่ยั้งคลายลง ดังนั้น จอมทอ สอนต์ ษะรัชต์ จึงเดินทาง ไปศึกษาตัวอักษรต่างประเทศก่อนหน้านั้นไม่นานนัก ก็รีบเดินทางกลับประเทศไทยเพื่อหาทาง แก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น ซึ่งวิธีที่จอมทอสอนต์ เห็นว่าเป็นวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุดก็คือ การปฏิวัติ

๔.๔.๔ การปฏิวัติเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

เนื่องจากความยุ่งยากทางการเมืองคงได้กล่าวแล้ว จึงเข้าไปโจมตีทอสอนต์ ษะรัชต์ ทัดสินใจทำการปฏิวัติเพื่อแก้สถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น คณะปฏิวัติได้จับอง เภตคุงในการปฏิวัติครั้งนี้ว่า “ขณะนั้นลัทธิคอมมิวนิสต์ได้แทรกซึมและสร้างอิทธิพลเหนือจิตใจประชาชนชาวไทยโดยทั่วไป โดยวิธีฉ้อฉลและการเบียดฉก เพื่อทำลายสถาบันหมอบ้าง ของชาติให้สูญไป ทวงทวงแทนของลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ชักชวนการบริหารประเทศ โคกขวยยาม ก่อให้เกิดความกบฏแค้นใจขึ้นและทำให้ไม่ไว้วางใจในชาติไทย เหตุการณ์ต่าง ๆ นี้ ทำให้รัฐบาลไม่มีโอกาสที่จะระงับประเทศชาติได้เต็มที่ เพราะต้องเผชิญกับอุปสรรค ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว

นอกจากนั้น ในขณะนี้ไม่มีบุคคลชาวไทยมางจำพวกที่เห็นแก่ตัว ได้มอบชิงไร้อิทธิพลและเสรีภาพตามระบอบรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือชักจูงความก้าวหน้าของการงาน และทำลายความสงบทำให้เกิดการแตกสามัคคีในหมู่คนไทย เถลวั้นทำให้ประเทศชาติเสื่อมโทรมและแตกสลายในที่สุด

ดังนั้น เหตุการณ์ภายนอก เหตุร้ายอาจจะเกิดขึ้นในประเทศใกล้เคียงกับ ประเทศไทยและเข้ามาทำลายประเทศไทยได้ง่าย บ้านเมืองอยู่ในภาวะที่กว้างขวาง โดยเหตุนี้จึงได้มีการปฏิวัติ เพื่อจัดระบบการปกครองประเทศชาติเสียใหม่ ให้อยู่บนรากฐานระบอบประชาธิปไตยอย่างมั่นคง และเหมาะสมกับความจำเป็นอยู่ของชาติและ

ประชาชนชาวไทย <<

เรื่องที่จะให้การบริหารประเทศเกิดความสมบูรณ์สูงสุดแก่ประชาชนชาวไทย คณะปฏิวัติได้ประกาศจุดมุ่งหมายและแผนการระยะยาวขึ้น ๘ ประการ คือ <<

๑. เนื่องจากการกระทำครั้งนี้เป็นการปฏิวัติ ไม่ใช่เพียงรัฐประหารอย่างที่เคยทำกันมาในครั้งก่อน ๆ คณะรัฐบาลที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ในขั้นต้นนี้ จึงจะมีรูปเป็นรัฐบาลปฏิวัติในระยะชั่วเดียวชั่วคราวแห่งการเปลี่ยนแปลง รัฐบาลปฏิวัติจะประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมีจำนวนตามสมควรแก่กิจการที่จะต้องบริหาร ทั้งจะได้ประกาศ รายนามให้ทราบต่อไป

๒. จะได้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รายละเอียดอีกสภาร่างรัฐธรรมนูญจะได้ออกต่อไป

๓. นอกจากหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญใหม่แล้ว จะได้ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่เป็นสถานิติบัญญัติในระยะเวลาปฏิวัติอีกด้วย การออกกฎหมายในระยะนี้ของตามสถานที่ นอกจากนั้นสภาร่างรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจหน้าที่อย่างอื่นจึงจะได้บัญญัติไว้ในประกาศตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ

๔. จักการแก้ไขอะปรับปรุงเศรษฐกิจแห่งชาติให้ดีขึ้น และเข้าสู่อุตสาหกรรมที่ถึงพอใจ โดยขอเอาสิทธิในระบอบประชาธิปไตยมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับความจำเป็นของประชาชนชาวไทย ทั้งในการกสิกรรมและอุตสาหกรรม ช่างรับงานนี้จะได้ตั้งคณะกรรมการวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ ทั้งระยะสั้นระยะยาว ให้เป็นแผนการถาวรซึ่งรัฐบาลที่ตั้งขึ้นภายหลังจะคงถือเป็นทางปฏิบัติสืบเนื่องกัน ไม่ยกเลิกหรือเปลี่ยนใหม่ง่าย ๆ ตาม

<<"ประกาศของคณะปฏิวัติ"ฉบับที่ ๔" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) วันที่ ๑๕ ตอนที่ ๔๑ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ หน้า ๑๐ - ๑๓

<<"ประกาศของคณะปฏิวัติ"ฉบับที่ ๑๐" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) วันที่ ๑๕ ตอนที่ ๔๔ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๐๑ หน้า ๑

อารมณ์ของผู้ที่เข้ามาเป็นรัฐบาลหนึ่งจะได้ประกาศชี้แจงให้ราษฎรทราบ และเข้าใจแผนการและข้อดีทำสำเร็จเป็นปี ๆ ไป

๔. เมื่อใดที่ข้อตั้งกล่าวในข้อ ๔ โดยเฉพาะอย่างหนึ่งเพื่อให้เห็นแผนการเศรษฐกิจเป็นแผนการถาวรซึ่งรัฐบาลจะคงปฏิบัติสืบเนื่องกันไป จะต้องได้มีความรับผิดชอบบ้างใดสักใด ในระหว่างรัฐธรรมนุญกับแผนการเศรษฐกิจ และจะต้องเอาหลักการเศรษฐกิจเข้ามาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ เท่าที่จะทำได้ และจะต้องประกาศแผนค่าเป็นการเศรษฐกิจไปพร้อมกับการประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือในเวลาใกล้เคียงกัน

๕. นอกไปรับปรุงระเบียบการคลัง การปกครอง การศึกษาและอื่น ๆ บรรดาที่อยู่ในลักษณะงานปฏิวัติ โดยออกเป็นกฎหมายผ่านสภาว่างรัฐธรรมนุญ

๖. เมื่อใดที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งสภาว่างรัฐธรรมนุญได้ร่างขึ้นแล้ว การบริหารประเทศก็จะต่อไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้น

ตอนเกิดจากการปฏิวัติครั้งมี ทำให้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๘๔ ต้องยกเลิกไป สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีต้องขึ้นสภาของ การบริหารประเทศตกเป็นหน้าที่ของคณะปฏิวัติ โดยมีกองบัญชาการปฏิวัติ ซึ่งมี จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าและเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ถัดมาก็ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ถอนความคณะรัฐมนตรีร่วมคณะ ๑๐ คน เป็นคณะรัฐมนตรีชุดที่ ๑๐ นับแต่ได้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

คณะรัฐบาลชุดนี้ประกอบด้วย ๕๐

๑. จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี

๕๐ คณะรัฐมนตรี ประวัติและผลงานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พระสมุท : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบรัฐบาล, ๒๕๐๓) หน้า ๔๐ - ๔๑

๒. พลเอก ทนอม ดิลกวิทยธร	เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม
๓. พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นราชปิณฑกประทีป	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
๔. นายโชติ คุณะเกษม	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๕. นายณิศ คุ้มกันต์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๖. นายสวัสดิ์ มหาคอ	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
๗. พลตรี ทรงษ์ คุ้มกันต์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
๘. พลโท ประภาส จารุเสถียร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๙. พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๑๐. ม.ล.ปิ่น มาลากุล	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๑๑. นายสุภัทร หงส์การมภ์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
๑๒. พระประกาศสมภรณ์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๑๓. พระบำราศนราดูร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๑๔. นายบุญชัย เจริญไชย	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๔.๔.๔ การเลิกสมรรถการเมือง	

ภายหลังที่คณะปฏิวัติได้ออกประกาศที่แจ้งถึงเหตุผลในการที่ต้องห้ามนักปฏิวัติครั้งนี้แล้ว ต่อมาก็ได้ออกประกาศสั่งให้เลิกพรรคการเมืองที่มีอยู่ในเมืองไทยเวลานั้นอย่างสิ้นเชิง ตามประกาศฉบับที่ ๔ ซึ่งมีใจความว่า "ด้วยคณะปฏิวัติเห็นว่าสถานการณ์ของประเทศไทยในเวลานี้ ไม่สมควรจะให้มีพรรคการเมือง ฉะนั้นจึงให้ยกเลิก ท.ร.บ. พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๔ และบรรดาพรรคการเมืองที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวไว้ให้เป็นอันสิ้นสุดลง และจะจัดตั้งขึ้นใหม่มิได้ ทั้งนี้นับแต่บัดนี้เป็นต้นไป" ๕๑ ด้วยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับข้างต้นนี้ประกอขกับคำสั่งห้ามชุมนุมทางการเมือง จึงเป็นอันว่าพรรคการเมืองในเมืองไทยที่เคยมีมาแก่กันก่อนสิ้นสุดลงพร้อมทั้งรัฐธรรมนูญและรัฐสภา การบริหารประเทศตกอยู่ภายใต้อำนาจของคณะปฏิวัตินี้ ฝ่ายเดียวโดยสิ้นเชิง

๕๑ "ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๔", ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ ๗๕ ตอนที่ ๔๓ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๑ หน้า ๔